



KRR-4101-01-00/2011

Nr ewid. 67/2012/P11110/KSR/KRR

Informacja o wynikach kontroli

**REALIZACJA
PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW
WIEJSKICH NA LATA 2007–2013
W ZAKRESIE TWORZENIA I ROZWOJU
MIKROPRZEDSIĘBIORSTW**

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

p.o. Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Wojciech Jadacki

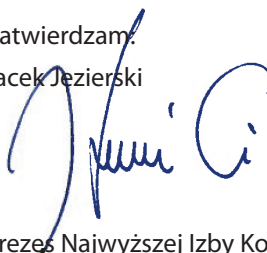


Akceptuję:
Wojciech Misiąg



Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Jacek Jezierski



Prezes Najwyższej Izby Kontroli
dnia 11 czerwca 2012



Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

1. WPROWADZENIE.....	5
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	6
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	6
2.2. Synteza wyników kontroli.....	6
2.3. Uwagi i wnioski	10
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	11
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	11
3.1.1. Stan prawny	11
3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne.....	11
3.2. Istotne ustalenia kontroli	13
3.2.1. Przygotowanie prawne i organizacyjne działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM	13
3.2.2. Stan realizacji oraz efekty działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM	15
3.2.3. Realizacja zadań instytucji zarządzającej PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw	21
3.2.3.1. Informowanie o działaniach PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw	21
3.2.3.2. Sprawność postępowań i przestrzeganie warunków i zasad w sprawach o przyznanie pomocy w ramach działania TRM oraz Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM	22
3.2.3.3. Monitoring i sprawozdawczość	26
3.2.4. Realizacja zadań agencji płatniczej PROW 2007–2013 w zakresie działań dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw.....	26
3.2.5. Organizacja i funkcjonowanie systemu zarządzania i kontroli nad realizacją działań dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw	28
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	30
4.1. Przygotowanie kontroli.....	30
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	31
5. ZAŁĄCZNIKI	33

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć

ARiMR, Agencja	– Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
działanie TRM	– działanie Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM	– działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”
działanie WLSR	– działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju
EFRROW	– Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
IZ	– Instytucja Zarządzająca
LGD	– lokalna grupa działania
LSR	– lokalna strategia rozwoju
Minister RiRW	– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MRiRW, Ministerstwo	– Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
obwieszczenie PROW	– obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
OR ARiMR, oddział	– oddział regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
PROW 2007–2013, Program	– Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005	– rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
rozporządzenie TRM	– rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich	– ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
ustawa o uruchamianiu środków UE	– ustawa z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej

Temat kontroli: Realizacja Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw¹.

Numer kontroli: P/11/110.

Przyczyny podjęcia kontroli: Kontrola planowa, koordynowana, przeprowadzona z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli. Jej podjęcie uzasadniały interpelacje i zapytania poselskie² oraz doniesienia mediów dotyczące w szczególności niskiego wykorzystania środków PROW 2007–2013 na działania związane z tworzeniem i rozwojem mikroprzedsiębiorstw, a także zagrożenia wykorzystania tych środków.

Cel kontroli: Celem kontroli była ocena przygotowania i skuteczności realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w zakresie działania 312 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz działania 413–312 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

Głównymi zagadnieniami objętymi tematyką kontroli – w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz w centrali i oddziałach regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – były:

- proces przygotowania działań PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
- realizacja zadań Instytucji Zarządzającej,
- efekty realizacji działań dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
- organizacja i funkcjonowanie systemu zarządzania i kontroli.

W centrali i oddziałach regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zbadano ponadto realizację zadań agencji płatniczej.

Badaniami kontrolnymi objęto okres od 1 stycznia 2007 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrola została przeprowadzona w 10 jednostkach³, tj. w: Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz w centrali i ośmiu oddziałach regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴, zwanej dalej ustawą o NIK, w oparciu o kryteria kontroli określone w art. 5 ust. 1 tej ustawy, tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności działań jednostek objętych kontrolą⁵.

¹ Kontrolą objęto działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, zwane dalej „działaniem TRM” oraz działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, zwane dalej działaniem „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju-TRM”.

² M.in. interpelacja nr 10751 w sprawie niskiego poziomu wykorzystania środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich przeznaczonych na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, interpelacja nr 15776 w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, interpelacja nr 18066 w sprawie naboru wniosków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, w tym naboru w działaniu: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, interpelacja nr 19946 w sprawie tworzenia małych firm na wsi, zapytanie nr 3290 w sprawie przepisów rozporządzenia z dnia 17 lipca 2008 r. dotyczących szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, objętego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

³ Wykaz skontrolowanych jednostek zamieszczono w pkt 5.3. informacji.

⁴ Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

⁵ Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od 6 września do 14 grudnia 2011 r.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁶ przygotowanie oraz skuteczność realizacji działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Nieprawidłowości w oddziałach regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa polegały głównie na nieterminowym, w stosunku do obowiązujących przepisów, rozpatrywaniu wniosków o przyznanie pomocy. Stwierdzono pojedyncze przypadki niewypowiedzenia umów beneficjentom, którzy nie zrealizowali określonych w nich zobowiązań, niezachowania formy pisemnej przy występowaniu do beneficjentów o uzupełnienie wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność oraz nieprzestrzegania procedury i zasad wykonywania kontroli u beneficjentów.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotował akty prawne niezbędne do uruchomienia i funkcjonowania działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Prawidłowo realizował zadania instytucji zarządzającej w zakresie monitorowania ich realizacji oraz sprawozdawczości w tym obszarze, zadania w zakresie przekazywania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa środków na ich finansowanie, a także w należyty sposób sprawował nadzór nad realizacją tych działań.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa opracowała przepisy wewnętrzne i procedury dotyczące obsługi działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, przygotowała system informatyczny oraz przeszkoliła pracowników. Prawidłowo realizowała zadania w zakresie informowania o działaniach, monitorowania ich realizacji i sprawozdawczości w tym obszarze. Ogłaszanie przez Prezesa Agencji naborów wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, ustalanie kolejności jej przyznawania oraz upublicznienie wiadomości o tej kolejności były zgodne z obowiązującymi przepisami. Nie stwierdzono przypadków objęcia pomocą podmiotów nieuprawnionych bądź niezgodnie z celami określonymi w PROW 2007–2013. Bez zakłóceń funkcjonował system realizacji płatności na rzecz beneficjentów. Sprawnie działał również w kontrolowanych Oddziałach ARiMR system zarządzania i kontroli.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na stwierdzony w trakcie kontroli niski poziom zakontraktowania środków na realizację badanych działań oraz związany z tym niski stopień ich wykorzystania. Przyczyną tego stanu było późne uruchomienie naboru wniosków, związane z terminem wydania przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi niezbędnych przepisów oraz długotrwałość procesu rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy. Bez usprawnienia tego procesu istnieje ryzyko niezrealizowania założeń przyjętych w PROW 2007–2013.

2.2 Synteza wyników kontroli

1. Działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (TRM) (kod działania 312) oraz „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM) (kod działania 413–312) zostały prawidłowo przygotowane pod względem prawnym

⁶ W czterostopniowej skali oceny ogólnej stosowanej przez NIK: pozytywna; pozytywna, pomimo stwierdzonych uchybień; pozytywna, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości; negatywna.

i organizacyjnym, pomimo długotrwałości tego procesu. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – zgodnie z kryteriami i zasadami uchwalonymi przez Komitet Monitorujący PROW 2007–2013 – przygotował akty prawne regulujące podział środków na realizację pomocy finansowej dla działania TRM. Podejmował również działania legislacyjne mające na celu zwiększenie zainteresowania nim potencjalnych beneficjentów. Prezes ARiMR wydał zarządzenia niezbędne do obsługi działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw. W ARiMR opracowano i wdrożono stosowne procedury wewnętrzne, uruchomiono odpowiednie funkcjonalności w systemie informatycznym, a także przeszkolono pracowników. Skontrolowane oddziały regionalne ARiMR były prawidłowo przygotowane do ich obsługi pod względem organizacyjnym, technicznym i kadrowym.

Działanie TRM zostało jednak uruchomione ponad półtora roku po zatwierdzeniu przez Komisję Europejską PROW 2007–2013. Program został zatwierdzony 7 września 2007 r. natomiast pierwszy nabór wniosków rozpoczął się dopiero w maju 2009 r., a więc 20 miesięcy po zatwierdzeniu PROW 2007–2013. Główną tego przyczyną było wydanie przez Ministra RiRW podstawowego aktu prawnego niezbędnego dla uruchomienia i funkcjonowania działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM⁷ dopiero 17 lipca 2008 r. W efekcie wydłużyło to proces dalszych niezbędnych przygotowań do obsługi tych działań (str. 13–14).

2. Poziom zakontraktowania środków i realizacji płatności w ramach ogólnych limitów środków przeznaczonych na działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM oraz realizacja wskaźników rzeczowych działań przyjętych w PROW 2007–2013 są bardzo niskie⁸ co wskazuje na wysokie ryzyko niezrealizowania budżetów tych działań oraz założeń przyjętych w Programie. Do 30 września 2011 r. do Agencji wpłynęło 16.711 wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM na łączną kwotę 3.093.577,6 tys. zł, co stanowiło 76,0% limitu ogółem środków na lata 2007–2013. Do tego czasu Agencja zawarła umowy z 5.552 wnioskodawcami na kwotę 939.583,6 tys. zł (23,1% limitu środków) oraz wypłaciła 274.423,6 tys. zł (6,7% limitu) 2.075 beneficjentom. W ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM do Agencji złożono 1.580 wniosków o przyznanie pomocy finansowej na łączną kwotę 184.097,3 tys. zł (85,8% limitu), zawarto 183 umowy na kwotę 18.470,8 tys. zł (8,6% limitu) oraz wypłacono 4.618,7 tys. zł (2,2% limitu) 63 beneficjentom⁹.

Na 30 września 2011 r. liczba mikroprzedsiębiorstw wspartych w ramach działania TRM (wskaźnik produktu)¹⁰ stanowiła 20,3% wartości docelowej (tj. 27.300 mikroprzedsiębiorstw) przewidzianej

⁷ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. Nr 139, poz. 883 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem TRM.

⁸ Biorąc pod uwagę czasowe zaawansowanie Programu oraz wykonanie wskaźników dotyczących kontraktacji i wydatkowania środków w ramach jego wszystkich działań, odpowiednio 45,7% i 39,6% – stan na 31 grudnia 2011 r. (Materiały z kontroli wykonania w 2011 r. budżetu państwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

⁹ Według stanu na 31 grudnia 2011 r. w ramach działania TRM złożono 31.254 wnioski o przyznanie pomocy na łączną kwotę 6.115.954,4 tys. zł (133,1% limitu środków), zawarto 6.091 umów na kwotę 1.045.481,4 tys. zł (22,8% limitu środków) oraz wypłacono 373.813,9 tys. zł (8,1% limitu środków) 2.662 beneficjentom. W ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM złożono natomiast 1.870 wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę 221.411,1 tys. zł, zawarto 220 umów na kwotę 23.041,7 tys. zł oraz wypłacono 7.113,2 tys. zł 99 beneficjentom (Informacja z realizacji zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Departament Programowania i sprawozdawczości, grudzień 2011 r. oraz Sprawozdanie półroczne z realizacji PROW 2007–2013 za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2011 r., Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

¹⁰ Tj. beneficjentów działania rozumianych jako podmioty, z którymi zawarto umowy o udzielenie pomocy.

w PROW 2007–2013, a liczba 3.401,6 nowych miejsc pracy utworzonych w ramach tego działania¹¹ stanowiła 11,9 % z 28.670 zaplanowanych w Programie.

W ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM wsparto 5,0% z przewidzianych w Programie 3.640 mikroprzedsiębiorstw (wskaźnik produktu) oraz utworzono 71,3 z 3.820 (1,9%) zaplanowanych nowych miejsc pracy – wskaźnik rezultatu (str. 15–21).

3. Agencja prawidłowo realizowała zadania Instytucji Zarządzającej w zakresie informowania o działaniach dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Akcja informacyjna była prowadzona m. in. w mediach ogólnopolskich, w tym w formie audycji telewizyjnych i radiowych, na stronie internetowej Agencji, na targach, wystawach, konferencjach, a także poprzez publikacje artykułów w prasie oraz dystrybucję materiałów promocyjnych. Stosowne informacje zamieszczano na stronach internetowych, w prasie, przekazywano je za pośrednictwem radia i telewizji oraz podczas wystaw i na targach. Pracownicy OR ARiMR uczestniczyli w szkoleniach dla potencjalnych beneficjentów organizowanych m.in. przez ośrodki doradztwa rolniczego, starostwa powiatowe, lokalne grupy działania, itp. (str. 21–22).
4. Działania ARiMR w zakresie ogłaszania naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM, ustalania kolejności jej przyznawania, a także upublicznienia wiadomości o tej kolejności były zgodne z obowiązującymi przepisami (str. 22–23).
5. Średni czas rozpatrywania wniosku o przyznanie pomocy – od momentu podania do publicznej wiadomości informacji o kolejności przysługiwania pomocy do podpisania umowy jej przyznania lub odmowy jej przyznania – wynosił 235 dni. Główną tego przyczyną była niska jakość wniosków (odsetek wniosków odrzuconych łącznie z rezygnacjami, w stosunku do rozpatrzonych, wyniósł w przypadku wniosków z naboru 2009 r. – 54,3%, z naboru 2010 r. – 66,7%, odsetek wniosków z naboru 2010 r. wymagających uzupełnień przekraczał 80%). Średni czas rozpatrywania wniosku o płatność – od momentu jego złożenia do wystawienia zlecenia płatności – wynosił 81 dni. Okres ten mieścił się w maksymalnych terminach przewidzianych przepisami rozporządzenia TRM (str. 23–24).
6. W skontrolowanych OR ARiMR prowadzenie postępowań w sprawach o przyznanie pomocy finansowej na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw¹² w zakresie rejestrowania wniosków, kolejności ich rozpatrywania, weryfikacji merytorycznej i zawierania umów było zgodne z przepisami rozporządzenia TRM i procedurami wewnętrznymi Agencji. Nie stwierdzono przypadków objęcia pomocą operacji niezgodnych z celami określonymi w PROW 2007–2013 lub jej udzielenia podmiotowi nieuprawnionemu. W czterech z ośmiu skontrolowanych OR ARiMR stwierdzono przypadki nieterminowego, w stosunku do przepisów rozporządzenia TRM, rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy, wynikające głównie z dużej liczby spraw przypadających na jednego pracownika weryfikującego, a także niekompletności wniosków w dniu złożenia. W dwóch OR ARiMR wystąpiły także pojedyncze przypadki naruszania przepisów rozporządzenia TRM i procedur wewnętrznych ARiMR w zakresie wypowiadania umów beneficjentom oraz niezachowywania formy pisemnej przy występowaniu do nich o uzupełnienie wniosku o przyznanie pomocy (str. 24–25).

¹¹ Liczba miejsc pracy zgodnie z podaną przez wnioskodawców we wnioskach o przyznanie pomocy.

¹² Zbadane na losowo wybranej próbie – patrz pkt 4.1. Informacji.

7. W kontrolowanym okresie Agencja nie miała możliwości weryfikacji oświadczeń wnioskodawców o niekorzystaniu z pomocy w ramach działania „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” objętego Programem Operacyjnym „Kapitał Ludzki, 2007–2013”, składanych wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy, z powodu braku dostępu do danych ostatecznych beneficjentów powyższego działania. Dane te Agencja uzyskała z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego dopiero w styczniu 2012 r. (str. 25–26).
8. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi i ARiMR prawidłowo realizowali zadania w zakresie monitoringu działania TRM i działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM oraz sprawozdawczości w tym obszarze. Minister RiRW powołał Komitet Monitorujący PROW 2007–2013, który podejmował uchwały, w tym dotyczące powyższych działań, a także prowadził monitoring tych działań, w szczególności w oparciu o sprawozdawczość ARiMR z ich realizacji. Agencja sporządzała i przekazywała Ministrowi RiRW sprawozdania zgodnie z obowiązującymi przepisami. Minister RiRW terminowo przekazywał Komisji Europejskiej roczne sprawozdania z realizacji PROW 2007–2013, w tym dotyczące skontrolowanych działań (str. 26).
9. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazywał ARiMR środki finansowe na realizację kontrolowanych działań w kwotach i terminach wynikających z zapotrzebowań Agencji, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie przepisami prawa. Agencji dokonywała płatności na rzecz beneficjentów zgodnie z obowiązującymi procedurami. Proces rozpatrywania wniosków o płatność w skontrolowanych OR ARiMR¹³ był zgodny z przepisami rozporządzenia TRM oraz obowiązującymi procedurami wewnętrznymi. Nie stwierdzono przypadków wypłacenia pomocy nienależnej lub w kwocie nienależnej. Stwierdzone w dwóch z ośmiu skontrolowanych OR ARiMR pojedyncze przypadki nieprawidłowości w tym zakresie – polegające na wypłaceniu beneficjentowi należności bez uprzedniego skontrolowania spełnienia przez niego zobowiązań zadeklarowanych w ekonomicznym planie operacji oraz na niezachowaniu formy pisemnej przy występowaniu do beneficjentów o uzupełnienie wniosku o płatność – nie miały wpływu na realizację wypłat na rzecz beneficjentów (str. 26–27).
10. Przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie przekazywania przez agencje płatnicze jednostce koordynującej informacji niezbędnych do publikacji wykazu beneficjentów¹⁴ są niedostosowane do obowiązujących przepisów UE¹⁵ w zakresie informacji o osobach fizycznych, jako beneficjentach funduszy, które zamieszcza się w wykazie beneficjentów funduszy. Zmiana rozporządzenia jest związana z nowelizacją ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej¹⁶, w której zawarto upoważnienie do wydania tego. rozporządzenia. Zmiana powyższej ustawy nastąpiła 30 marca 2012 r. i została ogłoszona 24 maja 2012 r. w Dz. U. z 2012 r. pod poz. 577 (str. 27–28).
11. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prawidłowo realizował – wynikające z obowiązujących przepisów – zadania związane z przyjętym systemem zarządzania i kontroli. W kontrolowanym okresie

¹³ Zbadane na losowo wybranej próbie – patrz pkt 4.1. Informacji.

¹⁴ Dz. U. Nr 235, poz. 1603.

¹⁵ Art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 259/2008 z dnia 18 marca 2008 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 w zakresie publikowania informacji na temat beneficjentów środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. U. UE L 76 z 19. 03. 2008, s. 28 ze zm.).

¹⁶ Dz. U. Nr 187, poz. 1381 ze zm.

pracownicy Agencji przeprowadzili łącznie 1.355 czynności kontrolnych w ramach działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, w tym: 1.163 wizytacje i 192 kontrole na miejscu, w wyniku których zakwestionowano koszty na łączną kwotę 699,7 tys. zł. Sposób przeprowadzania kontroli u beneficjentów przez pracowników sześciu skontrolowanych OR ARiMR oraz udokumentowanie wyników tych kontroli¹⁷ były zgodne z obowiązującymi przepisami i procedurami Agencji. Stwierdzone w dwóch OR ARiMR nieprawidłowości w powyższym zakresie – polegające na niedokumentowaniu niewielkiego poziomu ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w każdym przypadku, w którym odstąpiono od kontroli u beneficjenta, pomocy udzielonej w wysokości przekraczającej 35% kwoty maksymalnego dofinansowania w ramach tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw oraz na nieprzestrzeganiu procedury i zasad wykonywania kontroli u beneficjentów – miały charakter incydentalny (str. 28–29).

2.3 Uwagi i wnioski

W toku kontroli stwierdzono głównie nieprawidłowości dotyczące rzetelności postępowania w sprawach o przyznanie pomocy w ramach skontrolowanych działań polegające na nieterminowym, w stosunku do obowiązujących przepisów, rozpatrywaniu wniosków. Przyczyną tej sytuacji była duża liczba wniosków do rozpatrzenia przypadająca na jednego pracownika oraz niska jakość składanych wniosków, wymuszająca wielokrotne uzupełnienia i wyjaśnienia.

Biorąc pod uwagę długotrwały proces rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy, bardzo wysoki odsetek wniosków odrzucanych oraz niski poziom zakontraktowania i wydatkowania środków na realizację działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, nawet przekroczenie limitu środków¹⁸ w złożonych dotychczas wnioskach o przyznanie pomocy¹⁹ nie gwarantuje realizacji zaplanowanych budżetów działań oraz osiągnięcia wartości wskaźników przewidzianych dla nich w PROW 2007–2013.

W związku z powyższym – niezależnie od realizacji wniosków przedstawionych w wystąpieniach pokontrolnych, skierowanych do skontrolowanych jednostek (pkt 4.2. Informacji) – w ocenie NIK niezbędne jest by Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął działania zmierzające do usprawnienia procesu rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy w ramach działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw objętych PROW 2007–2013 w celu zagwarantowania pełnego wykorzystania środków zaplanowanych na ich realizację oraz osiągnięcia rezultatów przewidzianych w PROW 2007–2013, dotyczących wzrostu konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – wzrostu zatrudnienia na obszarach wiejskich.

¹⁷ Zbadane na losowo wybranej próbie – patrz pkt 4.1. Informacji.

¹⁸ Mierzone wielkością kwoty wnioskowanej.

¹⁹ Stan na 31 grudnia 2011 r.

3.1 Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1 Stan prawny

Podstawowe akty prawne regulujące tematykę objętą kontrolą to: rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej²⁰ oraz rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)²¹, ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich²² oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013²³.

Ze względu na dużą liczbę aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności szczegółową charakterystykę stanu prawnego przedstawiono w załączniku 5.1. Informacji.

3.1.2 Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne

Główne, zidentyfikowane w PROW 2007–2013²⁴, bariery hamujące rozwój przedsiębiorczości, napotymane przez środowisko małych przedsiębiorstw to w szczególności bariery rynkowe (zmiana struktury według kierunków działalności, w tym odchodzenie przedsiębiorców od handlu, produkcji), finansowe (wysokie koszty kapitału pożyczkowego, wysokie oprocentowanie kredytów długoterminowych), bariery w obszarze rynku pracy i ustawowych regulacji stosunków pracy (wysokie podatki i paropodatki kształtujące wysokie koszty pracy), bariery związane z produkcją oraz czynnikami produkcji kształtującymi efektywność i dochodowość (niski stopień nowoczesności wyposażenia małych i średnich firm, niedostateczne zaopatrzenie materiałowe, niezadowalający stan maszyn i urządzeń), bariery organizacyjne sfery produkcji i rynku, bariery infrastrukturalne, mała dostępność edukacji, doradztwa i informacji.

Podmioty zlokalizowane na obszarach wiejskich cechują się ponadto mniejszym zaawansowaniem technologicznym oraz są bardziej nastawione na zaspokajanie potrzeb zgłaszanych przez lokalny popyt. Dodatkowo na obszarach wiejskich, szczególnie zlokalizowanych w znacznej odległości od dużych aglomeracji lub głównych ciągów komunikacyjnych, infrastruktura instytucjonalna oraz sieć urządzeń technicznych jest słabiej rozwinięta. Gminy z tych obszarów mają mniejsze możliwości finansowania ze środków własnych infrastruktury technicznej oraz otoczenia biznesu, co powoduje, że bez dodatkowego wsparcia małe przedsiębiorstwa znajdują lepsze warunki dla rozwoju w pobliżu dużych aglomeracji i mniejszych miast.

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” jest jednym z działań przewidzianych w PROW 2007–2013, realizowanym w ramach trzeciej osi priorytetowej Programu – „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”. Jego realizacja ma stworzyć warunki dla dywersyfikacji działalności gospodarczej i poprawy możliwości zatrudnienia na terenach wiejskich, przyczyniając się

²⁰ Dz. U. UE L 209 z 11.08.2005, s. 1, ze zm.

²¹ Dz. U. UE L 277 z 21.10.2005, s. 1 ze zm.

²² Dz. U. Nr 64, poz. 427 ze zm.

²³ Dz. U. Nr 139, poz. 883 ze zm.

²⁴ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (M.P. Nr 94, poz. 1035 ze zm.), zwane dalej obwieszczeniem PROW.

tym samym do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego tych obszarów. Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji wzrost zatrudnienia, poprzez tworzenie nowych miejsc pracy na terenach wiejskich. Koszt całkowity działania TRM zaplanowano w PROW 2007–2013 na 2.047,2 mln euro, w tym wydatki publiczne w kwocie 1.023,6 mln euro i wydatki prywatne w wysokości 1.023,6 mln euro. W wydatkach publicznych 75% stanowią środki UE (767,7 mln euro). W zakresie oczekiwanych wartości docelowych założono w szczególności, że w ramach działania TRM zostanie wspartych 27.300 mikroprzedsiębiorstw (przyjęta wartość docelowa wskaźnika produktu), w wyniku czego powstanie 28.670 nowych miejsc pracy (przyjęta wartość docelowa wskaźnika rezultatu).

Operacje związane z tworzeniem i rozwojem mikroprzedsiębiorstw, mogą być finansowane nie tylko w ramach działania 312 – „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (TRM), ale także objętego PROW 2007–2013 działania 411–312 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” (WLSR) realizowanego w ramach czwartej osi priorytetowej Programu – Leader²⁵. Działanie ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju (LSR) realizacji projektów tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw w ramach tej strategii. Koszt całkowity działania WLSR zaplanowano w PROW 2007–2013 na 1.023,6 mln euro, przy czym budżet po stronie wydatków publicznych, wynosi 620,5 mln euro. Limit środków na realizację działania WLSR jest dzielony pomiędzy poszczególne lokalne grupy działania (LGD), a jego wysokość określają stosowne przepisy²⁶. W ramach tego limitu na każdy z rodzajów operacji działania WLSR²⁷ należy zaplanować nie mniej niż 10% środków. Struktura środków przeznaczonych na realizację poszczególnych komponentów działania WLSR wynika z LSR przygotowanych przez każdą z LGD, będących załącznikami do umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju, zawartych pomiędzy LGD a właściwym samorządem województwa. Postanowienia tych umów dają możliwość – przy akceptacji samorządu województwa – dowolnego przesuwania środków pomiędzy zakresami wsparcia, bez konieczności aneksowania umowy i nie wymagają zachowania pierwotnie planowanych minimów (10%).

Koszt całkowity działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM zaplanowano w PROW 2007–2013 na 321,2 mln euro. W zakresie oczekiwanych wartości docelowych założono w szczególności, że w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM zostanie wspartych 3.640 mikroprzedsiębiorstw (przyjęta wartość docelowa wskaźnika produktu), w wyniku czego powstanie 3.820 nowych miejsc pracy (przyjęta wartość docelowa wskaźnika rezultatu).

Do obsługi działań PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw zobowiązane są: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – wykonujące zadania Instytucji Zarządzającej

²⁵ Leader jest podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, polegającym na oddolnym opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju (LSR) obszarów wiejskich oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele ci tworzą tzw. lokalną grupę działania (LGD), która samodzielnie wybiera projekty, a ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej strategii.

²⁶ § 2 ust. 1 pkt 5 lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 103, poz. 659).

²⁷ Są to operacje, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań PROW 2007–2013: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz operacje, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach tych działań ale spełniają cel lokalnej strategii rozwoju, tzw. małe projekty (art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich).

w ramach PROW 2007–2013²⁸ oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (centrala i 16 oddziałów regionalnych), wykonująca zadania Instytucji Zarządzającej PROW 2007–2013 w zakresie wdrażania działań, jako zadania delegowane²⁹ oraz pełniącą funkcję Agencji Płatniczej³⁰.

3.2 Istotne ustalenia kontroli

3.2.1 Przygotowanie prawne i organizacyjne działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM

Przygotowanie do wdrażania działań „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (TRM) oraz „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju –TRM), przez Ministra RiRW oraz ARiMR, pod względem prawnym i organizacyjnym, przebiegało prawidłowo pomimo długotrwałości tego procesu.

Minister RiRW ustalił limity środków na realizację pomocy finansowej dla działania TRM dla województw³¹ zgodnie z kryteriami i zasadami uchwalonymi przez Komitet Monitorujący PROW 2007–2013. Wprowadził także zmiany legislacyjne dotyczące działania TRM³² mające na celu zwiększenie zainteresowania nim potencjalnych beneficjentów, w tym m.in. zmianę polegającą na zmniejszeniu z pięciu do trzech liczby planowanych do utworzenia miejsc pracy, warunkującej uzyskanie maksymalnej kwoty 300 tys. zł pomocy w ramach działania. Zmiany te zostały uprzednio uchwalone przez Komitet Monitorujący PROW 2007–2013, a następnie zaakceptowane przez Komisję Europejską.

Prezes ARiMR wydał zarządzenia niezbędne do obsługi działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, m.in. wprowadzające wzory wniosków o przyznanie pomocy i płatność, a także wzory umów³³ oraz zarządzenia zmieniające ww. akty. Agencja opracowała i wdrożyła procedury oraz uruchomiła system informatyczny do obsługi wniosków, a także w lutym 2009 r.

²⁸ Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 ze zm.), zwanej dalej ustawą o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich, instytucją zarządzającą jest minister właściwy do spraw rozwoju wsi.

²⁹ Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich.

³⁰ Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich.

³¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 34, poz. 199 ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 48, poz. 388 ze zm.).

³² W obwieszczeniu PROW oraz w rozporządzeniu TRM.

³³ Zarządzenie Prezesa ARiMR nr 37/2009 z dnia 30 marca 2009 r. w sprawie wprowadzenia wzoru wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego PROW na lata 2007–2013; Zarządzenie Prezesa ARiMR nr 64/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. w sprawie formularza umowy przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego PROW na lata 2007–2013; Zarządzenie Prezesa ARiMR nr 116/2009 z dnia 7 października 2009 r. w sprawie wprowadzenia oraz sposobu udostępniania formularza wniosku o płatność w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego PROW na lata 2007–2013; Zarządzenie Prezesa ARiMR nr 65/2009 z dnia 5 czerwca 2009 r. w sprawie wprowadzenia oraz sposobu udostępniania formularza wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, dla operacji które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw objętego PROW na lata 2007–2013; Zarządzenie Prezesa ARiMR nr 79/2009 z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie wprowadzenia oraz sposobu udostępniania formularza wniosku o płatność w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, dla operacji które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw objętego PROW na lata 2007–2013; Zarządzenie Prezesa ARiMR nr 89/2009 z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie formularza umowy przyznania pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, dla operacji które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw objętego PROW na lata 2007–2013.

– zgodnie z przyjętym harmonogramem – zgłosiła gotowość do akredytacji w zakresie działania TRM. Minister Finansów udzielił ARiMR akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków w ramach PROW 2007–2013 dla działania TRM w dniu 17 kwietnia 2009 r.³⁴ oraz dla działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM w dniu 26 listopada 2009 r.³⁵. W zakresie obsługi wniosków o przyznanie pomocy dla działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM ogółem przeszkolono odpowiednio 1.771 i 462 pracowników Agencji, a wniosków o płatność 1.419 i 1.039³⁶.

Skontrolowane OR ARiMR były prawidłowo przygotowane pod względem organizacyjnym, technicznym i kadrowym do realizacji działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM. Przed ogłoszeniem pierwszego naboru wniosków w 2009 r. oddziały dysponowały niezbędną – przekazaną przez centralę Agencji – dokumentacją, w tym książkami procedur, przeszkolono pracowników w zakresie obowiązujących przepisów prawa i procedur wewnętrznych dotyczących obsługi wniosków oraz uruchomiono system informatyczny umożliwiający ich obsługę.

Pierwszy nabór wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM przeprowadzono dopiero w maju 2009 r., tj. po upływie ponad półtora roku od daty³⁷ zatwierdzenia PROW 2007–2013 przez Komisję Europejską oraz ukazania się obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013³⁸. Główną tego przyczyną było wydanie przez Ministra RiRW podstawowego aktu prawnego niezbędnego dla uruchomienia i funkcjonowania działań: TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM³⁹ dopiero 17 lipca 2008 r. Rozporządzenie to zostało wydane dopiero w drugim roku obowiązywania PROW 2007–2013, z półrocznym opóźnieniem w stosunku do terminu wskazanego w „Harmonogramie przygotowania rozporządzeń wykonawczych do ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich” z dnia 15 stycznia 2007 r. W efekcie wydłużyło to proces dalszych niezbędnych przygotowań do obsługi kontrolowanych działań. Na termin ostatecznego opracowania rozporządzenia TRM miały głównie wpływ – według wyjaśnień pracowników MRiRW – konieczność opracowania rozporządzeń wykonawczych dla pozostałych działań PROW 2007–2013, a także fakt braku odpowiednika działania TRM w programach realizowanych przez MRiRW w poprzednim okresie programowania 2004–2006 i związana z tym większa pracochłonność procesu przygotowania aktów prawnych dla tego działania.

³⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 kwietnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. Nr 62, poz. 510).

³⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. Nr 196, poz. 1514).

³⁶ Według stanu na 30 września 2011 r. uprawnienia do obsługi wniosków o przyznanie pomocy dla działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM posiadało odpowiednio 539 i 336 pracowników, a wniosków o płatność 275 i 246.

³⁷ 7 września 2007 r.

³⁸ M.P. Nr 94, poz. 1035 ze zm., zwane dalej obwieszczeniem PROW.

³⁹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 139, poz. 883 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem TRM.

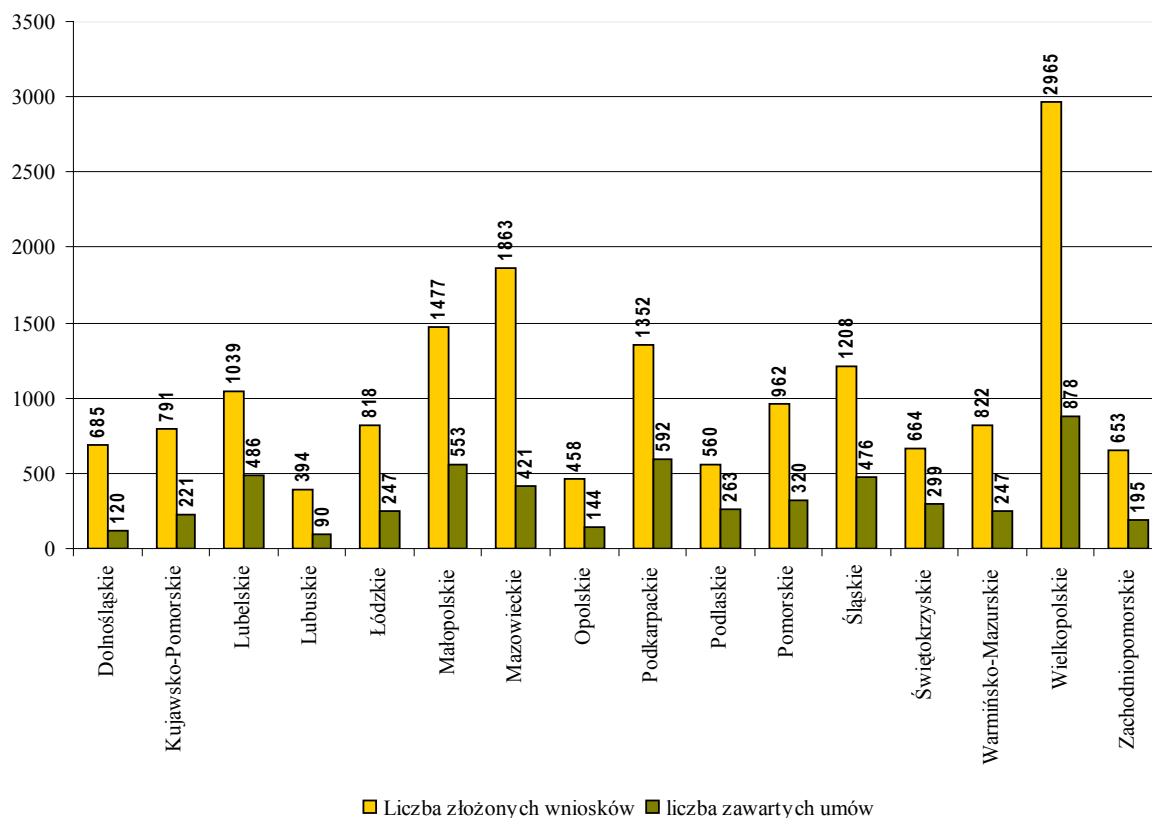
3.2.2 Stan realizacji oraz efekty działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM

Działanie TRM

W wyniku przeprowadzonych⁴⁰ przez ARiMR trzech procesów naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM – do Agencji – do 30 września 2011 r. – wpłynęło 16.711 wniosków⁴¹ na łączną kwotę 3.093.577,6 tys. zł, co stanowiło 76,0% limitu ogółu środków na lata 2007–2013. Największym zainteresowaniem działanie to cieszyło się w województwie wielkopolskim (2.965 wniosków) oraz mazowieckim (1.863 wniosków), a najmniejszym w województwie lubuskim (394 wniosków) oraz opolskim (458 wniosków). Do 30 września 2011 r. ARiMR zweryfikowała pozytywnie 5.667 wniosków. Zawarto 5.552 umów z wnioskodawcami. Najwięcej umów zawarto w województwie wielkopolskim (878) i podkarpackim (592) najmniej w województwie lubuskim (90) i dolnośląskim (120).

Wykres nr 1

Liczba złożonych wniosków o przyznanie pomocy oraz zawartych umów w ramach działania TRM w poszczególnych województwach do 30 września 2011 r.



Źródło: dane ARiMR.

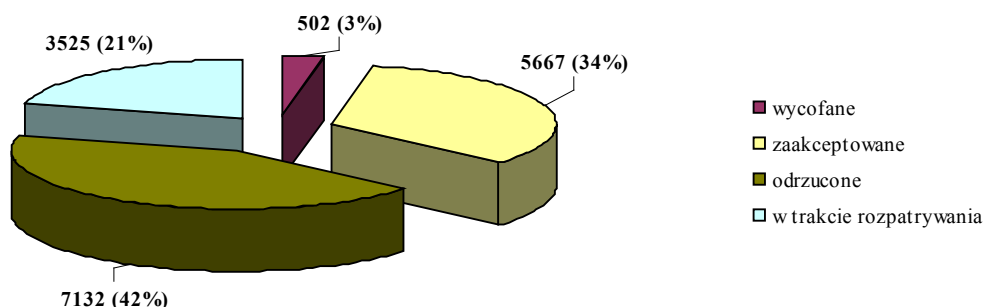
Według stanu na 30 września 2011 r. w trakcie rozpatrywania pozostawało 3.525 wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM. Agencja odrzuciła 7.132, a wnioskodawcy wycofali 502 wnioski.

⁴⁰ Nabory wniosków przeprowadzono w następujących terminach: w 2009 r. - od 5 do 18 maja, w 2010 r. - od 28 czerwca do 9 lipca oraz w 2011 r. - od 26 września do 7 października.

⁴¹ Według danych na 22 listopada 2011 r., w ramach naboru w 2011 r. złożono 15.732 wnioski na kwotę 3.281.469,0 tys. zł, tj. o 27,5% przekraczającą dostępne środki finansowe (2.574.275,9 tys. zł).

Wykres nr 2

Stan procesu weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM na 30 września 2011 r.



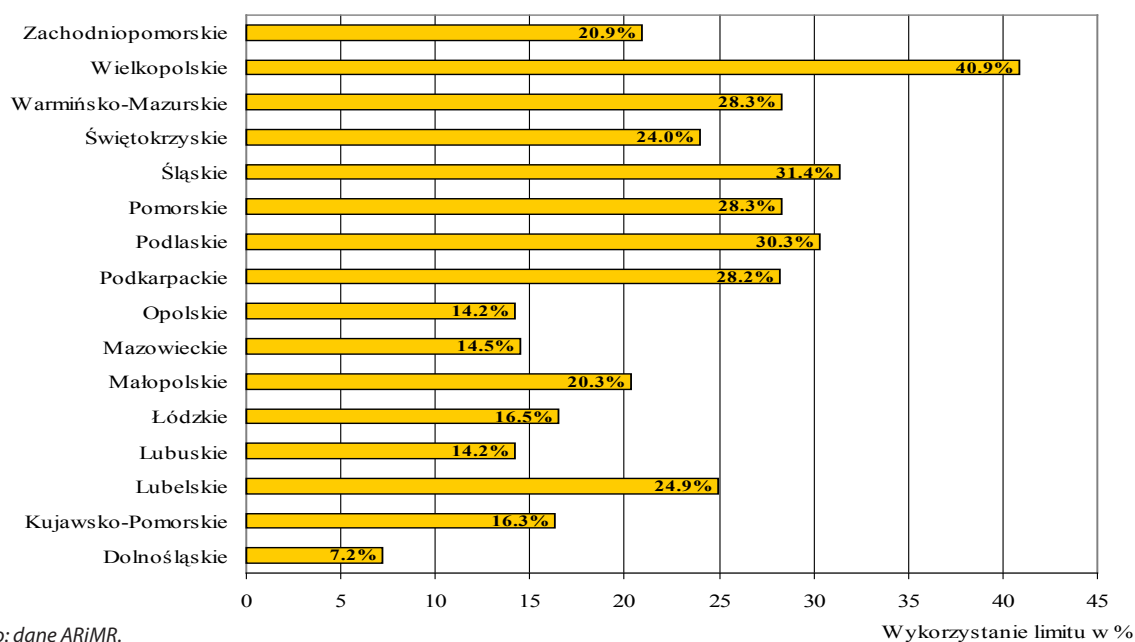
Źródło: dane ARiMR.

Główne przyczyny odmowy przyznania pomocy i odrzucania wniosków, stwierdzone w procesie ich weryfikacji, to błędne lub niekompletne wypełnienie wniosku i nieusunięcie przez wnioskodawcę – w terminie wyznaczonym przez Agencję – ujawnionych nieprawidłowości lub braków, a także niespełnianie przez wnioskodawców kryteriów określonych w rozporządzeniu TRM, dotyczących m.in. miejsca zamieszkania/siedziby wnioskodawcy, występowania o pomoc na operację niewspieraną w ramach działania lub niespełniającą wymagań, w szczególności nieuzasadnioną ekonomicznie, bądź niezapewniającą osiągnięcia celu.

Agencja zawarła z wnioskodawcami łącznie 5.552 umowy na kwotę 939.583,6 tys. zł, w tym środki UE stanowiły kwotę 704.687,7 tys. zł. Kwota ta pokrywała 23,3% limitu środków przewidzianego w PROW 2007–2013 oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2011 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013⁴².

Wykres nr 3

Zakontraktowanie środków na realizację działania TRM w poszczególnych województwach według stanu na 30 września 2011 r.



Źródło: dane ARiMR.

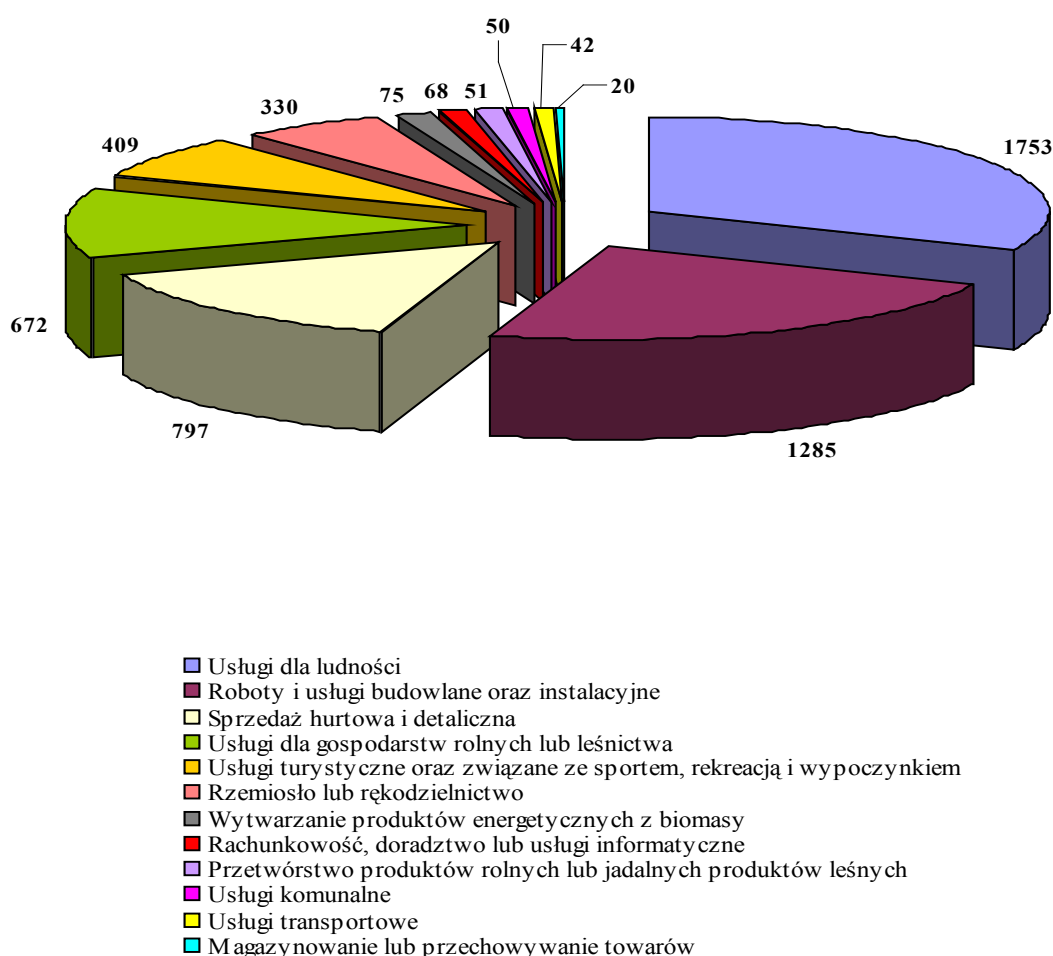
⁴² Dz. U. Nr 168, poz. 1011.

Szczegółowe dane dotyczące liczby i kwoty złożonych i zweryfikowanych wniosków o przyznanie pomocy oraz umów zawartych w ramach działania TRM PROW 2007–2013 na dzień 30 września 2011 r. według województw przedstawiono w tabelach 1 i 2 pkt 5.5. Informacji. Dane te wskazują, iż największe problemy z realizacją tego działania występowały w województwie dolnośląskim. Wnioskowana kwota pomocy w tym województwie stanowiła jedynie 52,2% limitu środków, przy jednoczesnym bardzo wysokim udziale wniosków odrzuconych w trakcie weryfikacji (59,1%) i w konsekwencji najniższym poziomie zakontraktowania środków (7,2%). Najlepsze wskaźniki realizacji działania TRM osiągnięto w województwie wielkopolskim, w którym wnioskowana kwota pomocy przekroczyła limit środków (145,4%), a środki były zakontraktowane w 40,9%.

Przedsięwzięcia w ramach działania TRM są realizowane w 12 obszarach. Wśród 5.552 umów zawartych do 30 września 2011 r. (według wyników monitoringu prowadzonego przez ARiMR) większość dotyczyła pomocy w realizacji przedsięwzięć w obszarze usług dla ludności (31,6%), następnie robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych (23,1%), sprzedaży hurtowej i detalicznej (14,4%), usług dla gospodarstw rolnych i leśnictwa (12,1%), usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem (7,4%), a także z rzemiosłem i rękodzielnictwem (5,9%). Najmniej umów zawarto w odniesieniu do przedsięwzięć w obszarze magazynowania lub przechowywania towarów.

Wykres nr 4

Struktura przedmiotowa operacji realizowanych w ramach działania TRM według stanu na 30 września 2011 r.

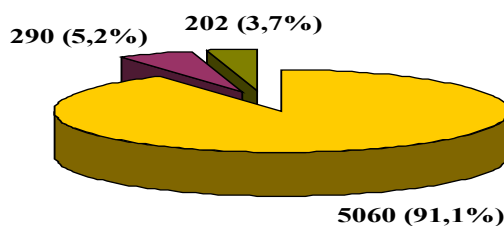


Źródło: dane ARiMR.

Wśród beneficjentów, z którymi ARiMR do 30 września 2011 r. zawarła umowy o przyznanie pomocy (5.552) w ramach działania TRM przeważały osoby fizyczne (5.060). Pozostałymi beneficjentami pomocy (492) były osoby prawne oraz spółki prawa handlowego nieposiadające osobowości prawnej, wspólnicy spółek cywilnych, prowadzący działalność gospodarczą. Beneficjenci prowadzący działalność gospodarczą stanowili 76,9% (4.272), a podejmujący działalność 23,1% (1.280).

Wykres nr 5

Struktura podmiotowa operacji realizowanych w ramach działania TRM według stanu na 30 września 2011 r.



■ Osoba fizyczna: ■ Osoba prawna ■ Spółki prawa handlowego, wspólnicy spółek cywilnych

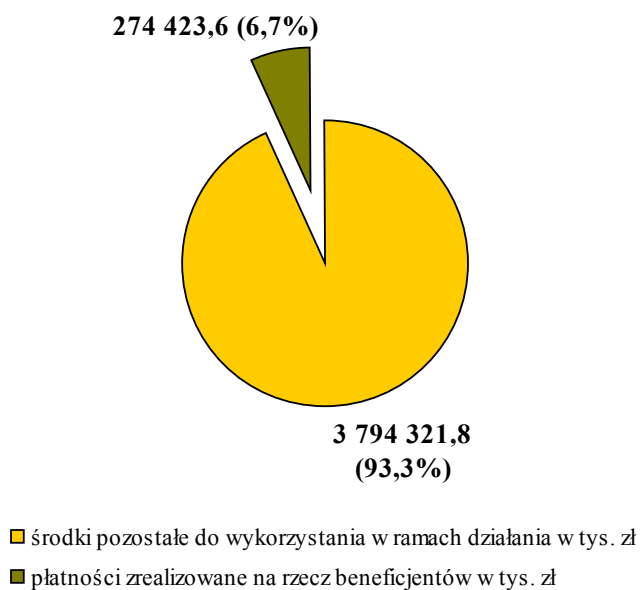
Źródło: dane ARiMR.

Szczegółowe dane na temat struktury podmiotowej i przedmiotowej operacji realizowanych w skali kraju w ramach działania TRM w latach 2009 – 30 września 2011 r. przedstawiono w tabeli 3 pkt 5.5. Informacji.

Do 30 września 2011 r. beneficjenci złożyli 3.137 wniosków o płatność na łączną kwotę 400.273,5 tys. zł. Agencja zrealizowała 2.290 wniosków wypłacając 274.423,6 tys. zł (6,7 % limitu) 2.075 beneficjentom. Szczegółowe dane na temat liczby i kwoty złożonych i zrealizowanych wniosków o płatność w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. przedstawiono w tabeli 4 pkt 5.5. Informacji.

Wykres nr 6

Wykorzystanie środków na realizację działania TRM w skali kraju na dzień 30 września 2011 r.



Źródło: dane ARiMR.

Stan wykorzystania limitu środków przez poszczególne województwa był zróżnicowany. Największe wykorzystanie limitu (14,4%) miało miejsce w województwie podlaskim, a najmniejsze (1,6%) w województwie dolnośląskim.

Do 30 września 2011 r. w ramach działania TRM zakończono łącznie 1.791 operacji o całkowitej wartości inwestycji w kwocie 539.737,0 tys. zł, w tym 248.653,9 tys. zł stanowiło dofinansowanie w ramach PROW 2007–2013. W wyniku realizacji tych operacji powstało 3.401,6 miejsc pracy⁴³. Szczegółowe dane na temat wartości, dofinansowania i efektów rzeczowych operacji zakończonych do dnia 30 września 2011 r. w ramach działania TRM w skali kraju przedstawiono w tabeli 9 załącznika 5.5. Informacji.

Zgodnie z założeniami przyjętymi w PROW na lata 2007–2013⁴⁴ w zakresie oczekiwanych wartości docelowych określono w szczególności, że w ramach działania TRM zostanie wspartych 27.300 mikroprzedsiębiorstw, w wyniku czego powstanie 28.670 nowych miejsc pracy. Na dzień 30 września 2011 r. liczba wspartych przedsiębiorstw, tj. beneficjentów działania TRM (podmiotów, z którymi zawarto umowy o udzielenie pomocy), stanowiła 20,3% wartości docelowej przewidzianej w PROW, a liczba nowych miejsc pracy utworzonych w ramach tego działania (tj. miejsc pracy utworzonych w ramach operacji zakończonych) 11,9% z zaplanowanych.

Komisja Europejska w reakcji na dane dotyczące realizacji działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” przedstawione w sprawozdaniu rocznym z realizacji PROW 2007–2013 za 2010 r. zwróciła się do Ministra RiRW m.in. o wyjaśnienie przyczyn niskiego poziomu wykorzystania środków na koniec 2010 r., wysokiego poziomu odrzuconych wniosków o przyznanie pomocy, a także przedstawienie działań podjętych w tej sytuacji. W odpowiedzi z września 2011 r. Minister RiRW m.in. poinformował KE, że – w jego ocenie – na obecnym etapie wdrażania Programu nie ma zagrożenia niewykorzystania budżetu tego działania o czym świadczy fakt, iż – mimo stosunkowo późnego uruchomienia działania – do końca 2010 r. złożono wnioski o pomoc na blisko 70% całego dostępnego limitu.

Według stanu na 31 grudnia 2011 r.⁴⁵ w ramach działania TRM złożono 31.254 wnioski o przyznanie pomocy na łączną kwotę 6.115.954,4 tys. zł (133,1% limitu środków), zawarto 6.091 umów na kwotę 1.045.481,4 tys. zł (22,8% limitu środków) oraz wypłacono 373.813,9 tys. zł (8,1% limitu środków) 2.662 beneficjentom.

W ocenie NIK nawet przekroczenie limitu środków przewidzianych na realizację działania TRM⁴⁶ w złożonych dotychczas wnioskach o przyznanie pomocy⁴⁷ nie świadczy o braku zagrożenia dla wykorzystania budżetu tego działania. Biorąc pod uwagę czasowe zaawansowanie Programu przy dotychczasowym bardzo niskim poziomie zakontraktowania i wydatkowania środków na realizację

⁴³ Liczba miejsc pracy zgodnie z podaną przez wnioskodawców we wnioskach o przyznanie pomocy (wskaźniki rezultatu czyli dane dotyczące utworzonych miejsc pracy są pozyskiwane w pewnym odstępie czasowym od zakończenia realizacji operacji, w drugim roku po dokonaniu płatności końcowej i są mierzone na podstawie ankiet monitorujących składanych przez beneficjentów).

⁴⁴ W obwieszczeniu PROW 2007–2013.

⁴⁵ Informacja z realizacji zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Departament Programowania i Sprawozdawczości, grudzień 2011 r. oraz Sprawozdanie półroczne z realizacji PROW 2007–2013 za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2011 r., Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

⁴⁶ Mierzone wielkością kwoty wnioskowanej.

⁴⁷ Stan na 31 grudnia 2011 r.

działania TRM⁴⁸, długotrwałym, trwającym około osiem miesięcy procesie rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy, a także bardzo wysokim odsetku wniosków odrzucanych istnieje wysokie ryzyko niezrealizowania budżetu działania oraz założeń przyjętych w Programie.

Działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM

Decyzja w sprawie przeprowadzenia naboru wniosków w ramach tego działania, jak również określenie wysokości środków przeznaczonych na dany nabór należą do zadań lokalnej grupy działania (LGD).

Według danych MRiRW⁴⁹ limit środków na realizację działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM na dzień 30 kwietnia 2011 r. wynosił 214.660,8 tys. zł.

Do 30 września 2011 r. w ramach przeprowadzonych naborów wniosków dla działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM do Agencji złożono 1.580 wniosków o przyznanie pomocy finansowej na łączną kwotę 184.097,3 tys. zł⁵⁰ (85,8% limitu). Najwięcej wniosków złożono w województwie mazowieckim (269) oraz wielkopolskim (191), a najmniej w województwie kujawsko–pomorskim (27), podlaskim (43) i opolskim (45). Agencja rozpatrzyła pozytywnie 188 wniosków na kwotę 18.979,2 tys. zł i zawarła 183 umowy na kwotę 18.470,8 tys. zł (8,6% limitu). W trakcie rozpatrywania pozostawało 679 wniosków na kwotę 86.442,6 tys. zł. Odrzucono 701 wniosków (44,4%), a wnioskodawcy sami wycofali 17 wniosków.

Wnioskodawcy złożyli 100 wniosków o płatność na kwotę 7.288,3 tys. zł⁵¹, z tego zrealizowano 64 wnioski, na podstawie których wypłacono 4.618,7 tys. zł (2,2% limitu).

Do 30 września 2011 r. w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM zakończono łącznie 57 operacji o całkowitej wartości inwestycji w kwocie 9.395,7 tys. zł, w tym 3.542,3 tys. zł stanowiło dofinansowanie w ramach PROW 2007–2013. W wyniku realizacji tych operacji powstało 71,3 miejsc pracy⁵².

Zgodnie z założeniami przyjętymi w PROW na lata 2007–2013⁵³ w zakresie oczekiwanych wartości docelowych określono w szczególności, że w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM zostanie wspartych 3.640 mikroprzedsiębiorstw, w wyniku czego powstanie 3.820 nowych miejsc pracy. Na dzień 30 września 2011 r. liczba wspartych przedsiębiorstw, tj. beneficjentów działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM (podmiotów, z którymi zawarto umowy o udzielenie pomocy) stanowiła 5,0% wartości docelowej przewidzianej w PROW, a liczba nowych miejsc pracy utworzonych w ramach tego działania (tj. miejsc pracy utworzonych w ramach operacji zakończonych) 1,9% z zaplanowanych.

Szczegółowe dane – na dzień 30 września 2011 r. – dotyczące liczby i kwoty złożonych i zweryfikowanych w poszczególnych województwach wniosków o przyznanie pomocy,

⁴⁸ Dla porównania według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. zakontraktowanie i wydatkowanie środków w ramach wszystkich działań PROW 2007–2013 wynosiło odpowiednio 45,7% i 39,6%, a w ramach działań osi trzeciej PROW 2007–2013 odpowiednio 60,0% i 23,1% (Materiały z kontroli wykonania w 2011 r. budżetu państwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

⁴⁹ Uzyskanych w ramach bieżącego monitoringu realizacji działania.

⁵⁰ Według danych na 22 listopada 2011 r. do ARiMR złożono 1.711 wniosków o przyznanie pomocy finansowej na łączną kwotę 200.733,7 tys. zł.

⁵¹ Według stanu na 22 listopada 2011 r., w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM złożono 116 wniosków o płatność na kwotę 8.768,7 tys. zł. Po autoryzacji były 84 wnioski na kwotę 6.015,6 tys. zł.

⁵² Liczba miejsc pracy zgodnie z podaną przez wnioskodawców we wnioskach o przyznanie pomocy.

⁵³ W obwieszczeniu PROW 2007–2013.

zawartych umów, złożonych i zrealizowanych wniosków o płatność, a także struktury podmiotowej i przedmiotowej operacji realizowanych w skali kraju oraz wartości, dofinansowania i efektów rzeczowych operacji zakończonych w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM przedstawiono w tabelach 5–9 pkt 5.5. Informacji.

W ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM – według stanu na 31 grudnia 2011 r.⁵⁴ – złożono 1.870 wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę 221.411,1 tys. zł, zawarto 220 umów na kwotę 23.041,7 tys. zł oraz wypłacono 7.113,2 tys. zł 99 beneficjentom.

3.2.3 Realizacja zadań instytucji zarządzającej PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw

W kontrolowanym okresie Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi pełnił⁵⁵ funkcję instytucji zarządzającej PROW 2007–2013, w tym dla działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Zadania instytucji zarządzającej w zakresie wdrażania działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM, w tym przyznawania pomocy, wykonywała – jako zadania delegowane⁵⁶ – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

3.2.3.1 Informowanie o działaniach PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw

Agencja prawidłowo realizowała zadania delegowane instytucji zarządzającej w zakresie informowania o działaniach dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw⁵⁷.

Agencja corocznie⁵⁸ przygotowywała⁵⁹ Plan Komunikacyjny, na podstawie którego wykonywała zadania instytucji zarządzającej w zakresie informowania i rozpowszechniania informacji o PROW 2007–2013, w tym obejmujący działania w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Plany te były zatwierdzane przez Ministra RiRW.

W latach 2009–2011⁶⁰ akcja informacyjna była prowadzona m. in. w mediach ogólnopolskich, w tym w formie audycji telewizyjnych i radiowych, na stronie internetowej Agencji, na targach, wystawach, konferencjach, a także poprzez publikacje artykułów w prasie oraz dystrybucję materiałów promocyjnych, m.in. broszury, ulotki, itp. w tym zakresie dla beneficjentów działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM. I tak:

- w 2009 r. – zrealizowano 92 audycje telewizyjne i 68 audycji radiowych, opublikowano 285 artykułów oraz broszurę „Jak prawidłowo realizować i rozliczać operację? Poradnik dla beneficjentów działań 121, 123, 311 i 312 PROW 2007–2013⁶¹” w 32 tys. egzemplarzy, zorganizowano 25 imprez

⁵⁴ Informacja z realizacji zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Departament Programowania i Sprawozdawczości, grudzień 2011 r., oraz Sprawozdanie półroczne z realizacji PROW 2007–2013 za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2011 r., Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

⁵⁵ Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich.

⁵⁶ Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich.

⁵⁷ Warunki przyznawania pomocy w ramach działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM są jednakowe.

⁵⁸ W 2009 r., 2010 r. i 2011 r.

⁵⁹ Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego sposobu sprawowania nadzoru nad podmiotami, które wykonują jako delegowane zadania instytucji zarządzającej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 163, poz. 1160 ze zm.).

⁶⁰ Stan na 12 października 2011 r.

⁶¹ Działanie 312 PROW 2007–2013 to działanie TRM.

(wystawy, konferencje, seminaria i szkolenia) oraz 8 konferencji prasowych, a także zamieszczono 55 informacji na stronie internetowej Agencji;

- w 2010 r. – zrealizowano 794 audycje telewizyjne i 74 audycje radiowe, opublikowano 315 artykułów, broszurę „Jak prawidłowo realizować i rozliczać operację w ramach PROW 2007–2013, działanie 312 Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w 5 tys. egzemplarzy oraz broszurę i ulotkę „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” po 20 tys. egzemplarzy, zorganizowano 345 imprez (wystawy, konferencje, seminaria i szkolenia) oraz 26 konferencji prasowych, a także zamieszczono 70 informacji na stronie internetowej ARiMR;
- w 2011 r. – zrealizowano 115 audycji telewizyjnych i 127 audycji radiowych, opublikowano 204 artykuły, broszurę „PROW 2007–2013. Jak prawidłowo rozliczać operacje? Poradnik dla beneficjentów działania 312 Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w 5 tys. egz., broszurę i ulotkę „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” po 10 tys. egz., zorganizowano 119 imprez (wystaw, konferencji, seminariów i szkoleń) oraz 19 konferencji prasowych, a także zamieszczono 70 informacji na stronie internetowej Agencji.

Wszystkie skontrolowane OR ARiMR były zaangażowane w akcję informacyjną na temat możliwości skorzystania z pomocy w zakresie PROW 2007–2013, w tym działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Stosowne informacje zamieszczano na stronach internetowych, w prasie, przekazywano je za pośrednictwem radia i telewizji oraz podczas wystaw i na targach. Ponadto pracownicy oddziałów uczestniczyli w szkoleniach dla potencjalnych beneficjentów organizowanych m.in. przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego, starostwa powiatowe, Lokalne Grupy Działania, itp.

3.2.3.2 Sprawność postępowań i przestrzeganie warunków i zasad w sprawach o przyznanie pomocy w ramach działania TRM oraz Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM

Działania ARiMR w zakresie ogłaszania naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM, ustalania kolejności jej przyznawania, a także upublicznienia wiadomości o tej kolejności realizowane były zgodnie z obowiązującymi przepisami⁶².

Informacja o naborach wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM została podana do publicznej wiadomości w terminach: 31 marca 2009 r., 31 maja 2010 r. oraz 26 sierpnia 2011 r. w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym „Rzeczpospolita”, oraz na stronach internetowych administrowanych przez ARiMR i MRiRW⁶³. W odniesieniu do wniosków z naboru 2009 r. pomoc przysługiwała według kolejności ustalonej w drodze losowania przeprowadzonego przy pomocy systemu teleinformatycznego⁶⁴. Losowanie zostało przeprowadzone w Centrali ARiMR w dniu 9 czerwca 2009 r., odrębnie dla każdego z 16 oddziałów regionalnych, w obecności komisji działającej zgodnie z regulaminem zatwierdzonym przez Prezesa ARiMR, a informację o kolejności przyznawania pomocy podano do publicznej wiadomości w dniu 9 czerwca 2009 r. na stronie administrowanej przez ARiMR.

⁶² § 14 i § 19 rozporządzenia TRM.

⁶³ Zgodnie z § 14 rozporządzenia TRM.

⁶⁴ Zgodnie z § 19 rozporządzenia TRM w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 50, poz. 402).

Losowanie – jako sposób ustalania kolejności przysługiwania pomocy w ramach działania TRM – skrytykowała Komisja Europejska, w związku z czym Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi ustalił nowe kryteria wyboru operacji, które zostały zatwierdzone przez Komitet Monitorujący i wprowadzone do rozporządzenia TRM.

W odniesieniu do naboru wniosków w 2010 r. i 2011 r. pomoc przysługiwała według kolejności ustalonej przez ARiMR dla każdego województwa, przy zastosowaniu kryteriów oceny operacji⁶⁵. W dniu 16 sierpnia 2010 r. i 9 listopada 2011 r. z systemu informatycznego ARiMR zostały wygenerowane listy rankingowe dla poszczególnych województw, które po zatwierdzeniu przez Prezesa ARiMR podano do publicznej wiadomości w dniu 18 sierpnia 2010 r. i 10 listopada 2011 r.

Terminy naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM, – za pośrednictwem LGD – były ustalane indywidualnie przez poszczególne grupy w porozumieniu z urzędami marszałkowskimi i ogłaszane na ich stronach internetowych (oraz w ich siedzibach na tablicy ogłoszeń), a także na stronie internetowej administrowanej przez ARiMR. LGD dokonywała wyboru operacji i publikowała listę wybranych operacji na swojej stronie internetowej. Pomoc przysługiwała według kolejności na tej liście⁶⁶. ARiMR nie dokonywała oceny punktowej takich operacji. Jej oddziały rozpatrywały wnioski o przyznanie pomocy według kolejności ustalonej przez LGD oraz zgodnie z przepisami rozporządzenia TRM i procedurami wewnętrznymi dotyczącymi tego działania.

W toku kontroli w MRiRW oraz w centrali ARiMR ustalono, że według stanu na 16 czerwca 2011 r. średni czas obsługi wniosku⁶⁷, wynosił 235 dni (w naborze 2009 r. – 261 dni oraz w naborze 2010 r. – 211 dni). Wskaźnik ten wykazywał istotne zróżnicowanie w poszczególnych województwach: tj. od 195 dni w województwie podlaskim do 289 dni w województwie dolnośląskim. Jako przyczyny tej sytuacji ARiMR wskazała w szczególności: słabą jakość wniosków (odsetek wniosków odrzuconych, łącznie z rezygnacjami, w stosunku do rozpatrzonych wyniósł 54,3% w przypadku wniosków z naboru 2009 r. oraz 66,7% z naboru 2010 r.). Odsetek wniosków z naboru 2010 r. wymagających uzupełnień przekraczał 80%. Wnioskodawcy występowali o wydłużenie terminu na złożenie uzupełnień, co miało miejsce w przypadku ponad 15% rozpatrzonych wniosków z naboru 2010 r., a także uzupełniali wnioski w ostatnim możliwym terminie, przy czym nie zawsze w wymaganym zakresie, co wydłużało proces o kolejne 21 dni. Średni czas obsługi wniosku o płatność, od momentu złożenia do wystawienia zlecenia płatności wynosił w skali kraju 81 dni (nabór 2009 r. – 87 dni, nabór 2010 r. – 42 dni).

Okres rozpatrywania wniosków mieścił się w terminach przewidzianych przepisami rozporządzenia TRM. Uwzględniając § 19 ust. 2 i ust. 3; § 20 i § 21 pierwotnego brzmienia rozporządzenia TRM z 17 lipca 2008 r.⁶⁸ maksymalny czas rozpatrywania wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania TRM wynosił 441 dni. Wobec zmiany rozporządzenia TRM w marcu 2009 r.⁶⁹ okres ten

⁶⁵ Zgodnie z § 19 rozporządzenia TRM w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 55, poz. 335).

⁶⁶ § 34 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 138, poz. 868 ze zm.).

⁶⁷ Tj. od dnia podania do publicznej wiadomości informacji o kolejności przysługiwania pomocy do momentu podpisania umowy jej przyznania lub odmowy jej przyznania.

⁶⁸ Dz. U. Nr 139, poz. 883.

⁶⁹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 50, poz. 402).

uległ wydłużeniu do 501 dni na skutek wydłużenia terminu podstawowego, w jakim ARiMR mogła rozpatrywać wnioski o pomoc (z czterech do pięciu miesięcy) i wprowadzenia losowania jako metody ustalania kolejności rozpatrywania wniosków, w terminie – nie później niż 30 dni od upływu terminu naboru wniosków. W drodze kolejnej zmiany rozporządzenia TRM w marcu 2010 r.⁷⁰ i ustalenia, iż rozpatrzenie wniosku o pomoc następuje po 40 dniach od podania do publicznej wiadomości o kolejności przysługiwania pomocy, maksymalny termin rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy wydłużył się do 511 dni. Maksymalny czas trwania procesu rozpatrywania wniosku o płatność ustalono na 333 dni (§ 30 i 31 rozporządzenia TRM).

Jak wynika z wyjaśnień pracowników Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pierwotną długość okresu rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy (4 miesiące) ustalono w oparciu o rozwiązania prawne funkcjonujące w tym zakresie w innych działaniach. Wydłużenie tego terminu (do 5 miesięcy licząc od dnia podania do wiadomości informacji o kolejności przyznania pomocy) wynikało z wprowadzenia zmiany dotyczącej kolejności weryfikacji wniosków – w drodze losowania. Wiązało się to z koniecznością rozpatrzenia wszystkich złożonych wniosków w terminie liczącym od tego samego dnia. Możliwość wydłużania, na prośbę wnioskodawcy/beneficjenta, terminu na dokonanie odpowiednich czynności w trakcie postępowania w sprawie o przyznanie pomocy czy jej wypłatę (o 6 miesięcy) została wprowadzona z myślą o wnioskodawcach/beneficjentach, którzy potrzebują więcej czasu na uzyskanie niezbędnych dokumentów, pozwoleń licencji, itp. Ministerstwo nie rozważa skrócenia tego okresu, gdyż byłoby to działanie na niekorzyść wnioskodawców/beneficjentów i mogłoby zwiększyć odsetek odrzuconych wniosków⁷¹.

Należy zauważyć, że w rozporządzeniu TRM określono maksymalne terminy rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy, natomiast wnioski te mogły być rozpatrywane w krótszym terminie. W ocenie NIK średni, trwający około 8 miesięcy okres ich rozpatrywania, przy czasowym zaawansowaniu Programu oraz dotychczasowym bardzo niskim poziomie zakontraktowania środków na działanie TRM, może skutkować niepełnym wykorzystaniem środków przeznaczonych na to działanie.

W ośmiu skontrolowanych OR ARiMR prowadzenie postępowań w sprawach o przyznanie pomocy finansowej na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, w zakresie rejestrowania wniosków, kolejności ich rozpatrywania, weryfikacji merytorycznej i zawierania umów było zgodne z przepisami rozporządzenia TRM i procedurami wewnętrznymi Agencji. Wnioski były sporządzane na obowiązujących formularzach i zawierały komplety wymaganych załączników. Nie stwierdzono przypadków naruszenia zasad rejestracji wniosków, ustalonej kolejności przyznawania pomocy, przyznania jej osobie nieuprawnionej bądź niezgodnie z celami działania. Nie stwierdzono również przypadków zawarcia umowy z beneficjentem nieuprawnionym lub w wysokości przekraczającej

⁷⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 55, poz. 335).

⁷¹ Wyniki badań zaprezentowane w raporcie pt. „Bariery instytucjonalne rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”, opracowanym przez Fundację Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej we współpracy z Instytutem Rolnictwa i Rozwoju Wsi PAN oraz Fundacją Europejskie Centrum Przedsiębiorczości, 8 grudnia 2011 r., wskazują, że „badani przedsiębiorcy wiejscy, bazując na własnych doświadczeniach oraz obserwacjach otoczenia, do głównych barier rozwoju przedsiębiorczości na wsi zaliczyli: obowiązujące przepisy prawa, niski poziom infrastruktury technicznej i socjalnej oraz utrudniony dostęp do kapitału. (...) Oceniając procedury ubiegania się o środki pomocowe z UE, badani podkreślali z jednej strony niezwykłą drobiazgowość przepisów, a z drugiej trudność ich interpretacji. Wniosek wypełniony prawidłowo, w ocenie jednego z urzędników, bywa odrzucany przez innego – co powoduje, że wielokrotnie trzeba poprawiać te same dokumenty, tracąc pieniądze na dojazdy, druk kolejnych wersji wniosków oraz spowalniając czas jego rozpatrywania”. Źródło: www.efrwp.pl.

określony limit⁷². W czterech z ośmiu skontrolowanych OR ARiMR stwierdzono nieterminowe, w stosunku do przepisów rozporządzenia TRM, rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy, wynikające głównie z dużej liczby spraw przypadających na jednego pracownika weryfikującego, a także niekompletności wniosków w dniu złożenia. Spośród 162 zbadanych szczegółowo wniosków o przyznanie pomocy 35 (21,6%), złożonych w trzech OR ARiMR wniosków rozpatrzono z przekroczeniem terminów przewidzianych przepisami rozporządzenia TRM. I tak:

W Śląskim OR ARiMR 12 z 20 badanych wniosków (60%) rozpatrzono po upływie terminu wynikającego z przepisów rozporządzenia TRM. Termin przekroczone od 8 do 104 dni, w tym: w przypadku trzech wniosków o 8–14 dni, 6 wniosków o 21–51 dni i 3 wniosków od 62–104 dni. Przyczyną tej sytuacji (podawaną w pismach skierowanych do beneficjentów) była duża liczba wniosków do rozpatrzenia oraz – według wyjaśnień OR ARiMR – bardzo niska jakość złożonych wniosków wymuszająca wielokrotne uzupełnienia i wyjaśnienia.

W Mazowieckim OR ARiMR stwierdzono, iż w trzech przypadkach na 20 zbadanych spraw został przekroczony termin rozpatrzenia wniosku o przyznanie pomocy, określony w przepisach rozporządzenia TRM, a opóźnienia wahały się od 88 do 134 dni. Czas weryfikacji analizowanych wniosków wyniósł średnio 314 dni. Opóźnienia w weryfikacji wniosków wynikały – według wyjaśnień OR ARiMR – przede wszystkim z dużej ilości spraw przypadających na jednego pracownika weryfikującego oraz niekompletności wniosków w dniu złożenia, głównie braku dokumentacji budowlanej, podczas gdy wnioski związane z budową stanowią ok. 40% wszystkich wniosków.

W Wielkopolskim OR ARiMR nieprzestrzegano terminów rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy. W żadnej z objętych badaniem spraw termin ten nie został dochowany. Wynikało to – według wyjaśnień OR ARiMR – z dużej liczby złożonych wniosków, zwiększonych limitów środków w ramach tego działania, a także pism wnioskodawców o wydłużenie terminów składania uzupełnień.

Ponadto w Lubelskim OR ARiMR 29 (3,0 %) ze złożonych w latach 2009–2010 wniosków o pomoc, rozpatrzono z przekroczeniem terminów, określonych rozporządzeniem TRM, z tego: 13 wniosków od 10 do 30 dni; 9 od 31 do 60 dni; 4 od 61 do 90 dni i 3 od 91 do 120 dni. Przekroczenie terminów wynikało – według wyjaśnień OR ARiMR – z konieczności szczegółowego wyjaśniania spraw oraz weryfikacji dużej ilości spraw przez jednego pracownika. Oddział weryfikuje wnioski z kilku działów. W 2009 r. i 2010 r. weryfikacja wniosków z działania TRM, które stanowią około 15% wszystkich zweryfikowanych wniosków, zbiegła się z naborem i weryfikacją wniosków z innych działów.

Wystąpiły również pojedyncze przypadki naruszania przepisów rozporządzenia TRM i procedur wewnętrznych ARiMR polegające na: niewypowiedzeniu umów beneficjentom, którzy nie zrealizowali, określonych w nich zobowiązań oraz na niezachowaniu formy pisemnej przy występowaniu do beneficjentów o uzupełnienie wniosku o przyznanie pomocy. I tak:

Lubelski OR ARiMR nie wypowiedział dwóch umów beneficjentom, którzy nie zrealizowali zobowiązań, określonych w umowie przyznania pomocy. Było to niezgodne z postanowieniami zawartymi w § 11 tego dokumentu. Oddział ograniczył się do zawiadomienia beneficjentów o odmowie przyznania pomocy, przy czym w pismach nie wskazano podstaw prawnych podjętych decyzji, co naruszało postanowienia, określone w procedurach wewnętrznych Agencji. Nie zwrócono również beneficjentom weksli. Dopiero w trakcie kontroli NIK, oddział wypowiedział te umowy i zaprosił beneficjentów do odbioru weksli.

W Mazowieckim OR ARiMR w przypadku dwóch z 20 analizowanych wniosków o pomoc nie wystąpiono do beneficjenta o uzupełnienie wniosku w formie pisemnej, co było niezgodne z § 18 ust. 3 rozporządzenia TRM oraz wewnętrznymi procedurami Agencji.

Podczas kontroli w MRiRW oraz w centrali ARiMR ustalono, że w kontrolowanym okresie Agencja nie miała możliwości weryfikacji oświadczeń wnioskodawców o niekorzystaniu z pomocy w ramach działania „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” objętego Programem Operacyjnym „Kapitał Ludzki, 2007–2013”, składanych wraz z wnioskiem o przyznanie

⁷² Szczegółowe badania przeprowadzono na próbie losowo wybranych spraw – patrz pkt 4.1. Informacji.

pomocy. Minister Rozwoju Regionalnego nie zapewnił Agencji dostępu do danych ostatecznych beneficjentów⁷³ powyższego działania, pomimo porozumienia⁷⁴ zawartego pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego, Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Prezesem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prowadził korespondencję i organizował spotkania z udziałem zainteresowanych stron w tej sprawie, a Prezes ARiMR pisemnie występował do Ministra Rozwoju Regionalnego o udostępnienie niezbędnych danych. Jak wynika z pisma Prezesa ARiMR z dnia 27 stycznia 2012 r., przesłanego do NIK w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne, dane te Agencja uzyskała dopiero w styczniu 2012 r.

3.2.3.3 Monitoring i sprawozdawczość

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prawidłowo realizował zadania w zakresie monitorowania realizacji działania TRM i działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – TRM oraz sprawozdawczości w tym obszarze.

Powołany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Komitet Monitorujący PROW 2007–2013⁷⁵ podejmował uchwały, w tym dotyczące kontrolowanych działań, m.in. w sprawie kryteriów podziału środków na działanie TRM pomiędzy województwa, kryteriów selekcji wniosków o pomoc, zmian merytorycznych i technicznych. MRiRW prowadziło monitoring tych działań, w szczególności w oparciu o bieżącą (tygodniową i miesięczną) oraz półroczną i roczną sprawozdawczość ARiMR z realizacji PROW 2007–2013. Sprawozdania te były sporządzane i przekazywane Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez Agencję zgodnie z obowiązującymi przepisami⁷⁶.

Minister RiRW terminowo⁷⁷ przekazywał Komisji Europejskiej roczne sprawozdania z realizacji PROW 2007–2013, w tym dotyczące działań w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw.

Kontrola w Centrali i OR ARiMR nie stwierdziła nieprawidłowości w zakresie gromadzenia i przechowywania dokumentacji związanej z realizacją zadań w obszarze kontrolowanych działań.

3.2.4 Realizacja zadań agencji płatniczej PROW 2007–2013 w zakresie działań dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazywał ARiMR⁷⁸ środki finansowe na realizację skontrolowanych działań w kwotach i terminach wynikających z zapotrzebowań Agencji, zgodnie

⁷³ Tj. uczestników projektów realizowanych przez beneficjentów tego działania.

⁷⁴ Porozumienie o współpracy pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego, Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Prezesem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zawarte w dniu 7 lipca 2009 r. (aneksowane w dniu 29 czerwca 2010 r.) w celu zapewnienia skutecznej i efektywnej kontroli krzyżowej wydatków rozliczanych w ramach programów operacyjnych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007–2013 oraz PROW 2007–2013.

⁷⁵ Minister – jako instytucja zarządzająca – odpowiada za prowadzenie komitetu monitorującego oraz przekazywanie mu dokumentów niezbędnych do monitorowania realizacji Programu.

⁷⁶ § 3 i § 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 czerwca 2007 r. w sprawie zakresu sprawozdań z wykonywania zadań instytucji zarządzającej, dotyczących realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 oraz trybu i terminów przekazywania tych sprawozdań (Dz. U. Nr 105, poz. 719), obowiązujące do dnia 6 lipca 2008 r. oraz § 4 i 7 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie zakresu sprawozdań dotyczących realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 oraz trybu i terminów przekazywania tych sprawozdań (Dz. U. Nr 56, poz. 346).

⁷⁷ W stosunku do terminu określonego w art. 82 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), (Dz. U. UE L 277 z 21.10.2005, s. 1 ze zm.)

⁷⁸ Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich Agencja pełni funkcję agencji płatniczej.

z obowiązującym w tym zakresie przepisami prawa⁷⁹. Agencja dokonywała płatności na rzecz beneficjentów tych działań zgodnie z obowiązującymi procedurami. Do 30 września 2011 r. w ramach działań TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM do Agencji złożono łącznie 3.237 wniosków o płatność na kwotę 407.561,9 tys. zł, z których zrealizowano 2.354 wniosków, wypłacając łącznie 279.042,3 tys. zł.

W Agencji sprawnie funkcjonował – opisany procedurami wewnętrznymi Agencji – system dochodzenia należności dotyczących powyższych działań. W ramach działania TRM z należności na kwotę 285,3 tys. zł odzyskano 135,3 tys. zł z odsetkami. W przypadku pozostałej kwoty toczy się postępowanie windykacyjne. W ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM odzyskano całą kwotę należności w wysokości 8,9 tys. zł.

Proces rozpatrywania wniosków o płatność w skontrolowanych OR ARiMR⁸⁰ był zgodny z przepisami rozporządzenia TRM oraz obowiązującymi procedurami wewnętrznymi. Badane wnioski zawierały wymagane załączniki, zakres rzeczowy operacji był zgodny z zakresem rzeczowym, określonym w umowie przyznania pomocy, wnioski rozpatrywano w terminach wymaganych przepisami rozporządzenia TRM, refundacją objęto wyłącznie koszty kwalifikowalne dotyczące operacji będącej przedmiotem zawartej umowy przyznania pomocy. Nie stwierdzono przypadków wypłacenia pomocy nienależnej lub w kwocie nienależnej. Zlecenia płatności wystawiano bez zbędnej zwłoki, po pozytywnej weryfikacji wniosków. Stwierdzone w dwóch z ośmiu skontrolowanych OR ARiMR pojedyncze przypadki nieprawidłowości – polegające na wypłaceniu beneficjentowi należności bez uprzedniego skontrolowania spełniania przez niego zobowiązań zadeklarowanych w Ekonomicznym Planie Operacji (EPO) oraz na niezachowaniu formy pisemnej przy występowaniu do beneficjentów o uzupełnienie wniosku o płatność – nie miały wpływu na realizację wypłat na rzecz beneficjentów. I tak:

W Łódzkim OR ARiMR beneficjentowi wypłacono całość przyznanego dofinansowania w kwocie 297,5 tys. zł, stanowiącego refundację części poniesionych kosztów kwalifikowalnych, w tym m.in. 95 tys. zł na zakup naczepy siodłowej pomimo iż w załączonej do wniosku o płatność końcową ewidencji środków trwałych nie wykazano wózka siodłowego do tej naczepy o wartości 20 tys. zł (koszty niekwalifikowalne). Beneficjent w EPO deklarował zakup tego wózka w 2011 r. podając że „zakupiona przyczepa będzie wyposażona w specjalistyczny wózek umożliwiający współpracę z ciągnikiem rolniczym...”. W ocenie NIK, brak wózka siodłowego uniemożliwiał beneficjentowi eksploatację naczepy siodłowej przy wykorzystaniu ciągnika rolniczego, tj. zgodnie z założeniami EPO.

W Mazowieckim OR ARiMR w przypadku 17 z 20 badanych wniosków o płatność nie wystąpiono do beneficjenta o uzupełnienie wniosku w formie pisemnej, co było niezgodne z § 30 ust. 1 rozporządzenia TRM oraz wewnętrznymi procedurami Agencji.

Stwierdzono, że przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie przekazywania przez agencje płatnicze jednostce koordynującej informacji niezbędnych do publikacji wykazu beneficjentów⁸¹ są niedostosowane do obowiązujących przepisów UE⁸². Rozporządzenie to w § 6 określa m.in. informacje o osobach fizycznych, jako beneficjentach funduszy,

⁷⁹ § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 marca 2009 r. w sprawie przekazywania na rachunek bankowy agencji płatniczej środków na realizację wspólnej polityki rolnej (Dz. U. Nr 40, poz. 325) – obowiązywało do 31 grudnia 2009 r. oraz § 3 ust. 3 i § 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 stycznia 2010 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej (Dz. U. Nr 4, poz. 28) – obowiązujące od 1 stycznia 2010 r.

⁸⁰ Szczegółowe badania przeprowadzono na próbie losowo wybranych spraw – patrz pkt 4.1. Informacji.

⁸¹ Dz. U. Nr 235, poz. 1603.

⁸² Art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 259/2008 z dnia 18 marca 2008 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 w zakresie publikowania informacji na temat beneficjentów środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. U. UE L 76 z 19. 03. 2008, s. 28 ze zm.).

które zamieszcza się w wykazie beneficjentów funduszy, pomimo że z dniem 29 kwietnia 2011 r. weszła w życie zmiana przepisów UE⁸³, które ograniczyły obowiązek publikacji wykazu beneficjentów europejskich funduszy rolniczych tylko do beneficjentów, będących osobami prawnymi. Do dnia zakończenia kontroli powyższy akt wykonawczy nie został zmieniony w tym zakresie. Z wyjaśnień Pani Dyrektor Departamentu Finansów w Ministerstwie wynika m.in., że „rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. może zostać zmienione po wejściu w życie stosownej zmiany ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (...), w której zawarto upoważnienie do wydania ww. rozporządzenia. (...) projekt zmiany ww. ustawy w dniu 1 września 2011 r. został przyjęty przez Komitet Rady Ministrów i oczekuje na przyjęcie przez Radę Ministrów oraz do uchwalenia przez Sejm w nowej kadencji.”

3.2.5 Organizacja i funkcjonowanie systemu zarządzania i kontroli nad realizacją działań dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw

W okresie objętym kontrolą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prawidłowo realizował zadania wynikające z obowiązujących przepisów⁸⁴ w zakresie nadzoru nad jednostką wykonującą delegowane zadania Instytucji Zarządzającej. W ramach tego nadzoru pracownicy Ministerstwa przeprowadzili w centrali Agencji i jej oddziałach regionalnych kontrole dotyczące oceny wdrażania działania TRM, w tym rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy oraz funkcjonowania punktów informacyjnych PROW 2007–2013. Wydawano także wytyczne i polecenia oraz stanowiska w sprawach merytorycznych dotyczących realizacji działania TRM.

W ramach przyjętego systemu zarządzania i kontroli pracownicy Agencji przeprowadzili – w kontrolowanym okresie – łącznie 1.355 czynności kontrolnych, w tym: 1.163 wizytacje i 192 kontrole na miejscu. W wyniku tych czynności kontrolnych zakwestionowano u beneficjentów koszty na łączną kwotę 699,7 tys. zł. W latach 2010–2011 ARiMR przekazała Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej cztery raporty informujące o wystąpieniu nieprawidłowości w ramach działania TRM na łączną kwotę 150,6 tys. euro. W związku z wystąpieniem tych nieprawidłowości Agencja odmówiła beneficjentom przyznania lub wypłaty pomocy.

Agencja nadzorowała również stosowanie procedur związanych z obsługą wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność m.in. przez bieżącą analizę danych dostępnych w systemie informatycznym (aplikacji OFSA–PROW) oraz wizytacje kontrolne (przeprowadzono łącznie 8 wizytacji). Ponadto Centrala Agencji przeprowadziła dwie kontrole wewnętrzne oraz wykonała trzy zadania audytowe w zakresie wdrażania działania TRM.

Sposób przeprowadzania kontroli u beneficjentów przez pracowników sześciu skontrolowanych OR ARiMR oraz udokumentowanie wyników tych kontroli⁸⁵ były zgodne z obowiązującymi

⁸³ Art. 1 i 2 Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 410/2011 z dnia 27 kwietnia 2011 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 259/2008 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 w zakresie publikowania informacji na temat beneficjentów środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)(Dz. U. UE L 108 z 28.04.2011, s. 24).

⁸⁴ Art. 7 ustawy o wspieraniu obszarów wiejskich oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego sposobu sprawowania nadzoru nad podmiotami, które wykonują jako delegowane zadania instytucji zarządzającej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 163, poz. 1160 ze zm.).

⁸⁵ Zbadane na losowo wybranej próbie – patrz pkt 4.1. Informacji.

przepisami⁸⁶ i przyjętymi w Agencji procedurami. W dwóch oddziałach stwierdzono pojedyncze nieprawidłowości w powyższym zakresie. I tak:

Małopolski OR ARiMR nie przeprowadził kontroli w przypadku pięciu z 20 zbadanych wniosków o płatność, dla których przyznana kwota pomocy przekraczała 35% maksymalnej pomocy w ramach działania TRM. Obowiązek przeprowadzenia takich kontroli wynikał z § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra RiRW w sprawie przeprowadzania kontroli na miejscu. Możliwość odstąpienia od tej kontroli, przepisy przewidywały jedynie w przypadku niewielkiego ryzyka niespełnienia warunków przyznania lub wypłaty pomocy (§ 1 ust. 2). Małopolski OR ARiMR nie przeprowadził dla powyższych przypadków udokumentowanej analizy ryzyka odstąpienia od kontroli.

W Łódzkim OR ARiMR w trzech spośród 16 poddanych analizie przypadków przeprowadzonej kontroli nie przestrzegano obowiązującej procedury kontrolnej. W pierwszej sprawie kontrolujący nie zweryfikowali 20 spośród 22 pozycji kosztorysu budowlanego, w drugiej nie objęto kontrolą wszystkich 37 elementów zakupionych szalunków budowlanych. Z adnotacji w dokumentach kontroli oraz z wyjaśnień złożonych na powyższe okoliczności wynikało, że przyczyną pominięcia niektórych pozycji kontrolnych był brak urządzeń do pracy na wysokości, zanikowy charakter robót oraz niedostępność części budynku w dniu kontroli. Przyczyny te zostały uznane za zasadne przez osoby zatwierdzające dokumenty kontroli. W trzeciej sprawie kontrola nie potwierdziła (brak zaznaczenia w dokumencie kontrolnym) oceny zgodności ze stanem faktycznym dwóch spośród pięciu elementów kontroli, w związku z czym raport z tych czynności kontrolnych – stosownie do „Instrukcji wypełniania karty weryfikacji Raportu z czynności kontrolnych” – powinien być uznany za sporządzony niepoprawnie. Raport ten został zatwierdzony przez kierownika Biura Kontroli na Miejscu jako poprawny.

⁸⁶ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania kontroli na miejscu i wizytacji w miejscu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 168, poz. 1181 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem Ministra RiRW w sprawie przeprowadzania kontroli na miejscu oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 31 maja 2007 r. w sprawie wzoru imiennego upoważnienia do wykonywania czynności kontrolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 101, poz. 684).

4.1 Przygotowanie kontroli

Kontrola została poprzedzona analizą stanu prawnego, analizą dostępnych dokumentów, a także interpelacji poselskich i doniesień prasowych dotyczących kontrolowanej problematyki.

Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (TRM) realizowane w ramach PROW 2007–2013 było m.in. przedmiotem kontroli NIK w zakresie wspierania przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy w województwie świętokrzyskim, w ramach PROW 2007–2013, w latach 2007–2010 (I kwartał) przeprowadzonej w 2010 r. w Świętokrzyskim Oddziale Regionalnym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kielcach⁸⁷. W wyniku tej kontroli⁸⁸ stwierdzono m.in. że średni okres rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy w złożonych w ramach działania TRM w 2009 r. wynosił 227 dni, a wniosków o płatność 87 dni. Ani jeden z wylosowanych do badania wniosków o przyznanie pomocy nie był przygotowany prawidłowo i wymagał uzupełnienia co wynikało ze skomplikowanego i rozbudowanego o wymaganą dużą liczbę załączników wniosku o przyznanie pomocy. Podobna sytuacja miała miejsce przy wnioskach o płatność, w szczególności przy operacjach o charakterze remontowo-budowlanym. NIK wnioskowała m.in. o rozważenie opracowania propozycji zmian w procedurach rozpatrywania wniosków o pomoc, mających na celu wyeliminowanie zbędnych barier, utrudniających szybsze wykorzystanie środków przez większą liczbę beneficjentów⁸⁹.

Poza Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz centralą Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do kontroli wytypowano osiem oddziałów regionalnych Agencji, w województwach, w których beneficjenci złożyli najwięcej wniosków o przyznanie pomocy w trakcie naborów w 2009 r. i 2010 r.

Podstawową metodą badawczą była analiza dokumentacji skontrolowanych jednostek. Szczegółowe badanie przestrzegania zasad obsługi wniosku o przyznanie pomocy od jego zarejestrowania do zawarcia umowy o przyznanie pomocy/lub przekazania wnioskodawcy informacji o jej nieprzyznaniu, prawidłowości zawarcia umowy oraz przestrzegania zasad obsługi wniosku o płatność od jego zarejestrowania do zlecenia płatności przeprowadzono na próbie 162 losowo wybranych spraw dotyczących wniosków złożonych podczas naboru 2009 r. i 2010 r. Zgodność

⁸⁷ Wystąpienie pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli Delegatura w Kielcach, P/10/138, LKI-4101-05-01/2010 z dnia 20 września 2010 r.

⁸⁸ Na podstawie badania próby losowej wniosków (wylosowano 92 przypadki) złożonych w ramach działań: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

⁸⁹ Dyrektor Świętokrzyskiego OR ARiMR poinformowała, że w wyniku realizacji wniosku NIK dotyczącego opracowywania zmian w wykonywanych procedurach rozpatrywania wniosków o pomoc, w celu wyeliminowania zbędnych barier, uniemożliwiających szybsze wykorzystywanie przyznanych środków przez większą liczbę beneficjentów pracownicy OR ARiMR zostali zobowiązani, by na etapie opiniowania wprowadzanych procedur dokonywali analizy ich zapisów w celu wnoszenia uzasadnionych uwag, zastrzeżeń, propozycji i zmian. Ponadto powyższe zalecenie NIK zostało w październiku 2010 r. przekazane przez OR ARiMR centrali Agencji, która pełni kluczową rolę w tworzeniu i zmianach procedur. W powyższej sprawie Prezes ARiMR wyjaśnił m.in. iż implementowane w trakcie wdrażania działania TRM usprawnienia dotyczące obsługi wniosków miały w szczególności charakter techniczny i polegały m.in. na wprowadzeniu zmian organizacyjnych poprzez zwiększenie w OR ARiMR liczby pracowników bezpośrednio zaangażowanych przy obsłudze wniosków o przyznanie pomocy, zastosowaniu motywacyjnego systemu nagradzania tych pracowników, zatrudnieniu dodatkowych kosztorysantów do obsługi wniosków obejmujących inwestycje budowlane, a także na rozbudowaniu i usprawnieniu systemu informatycznego oraz na dokonaniu zmian dotyczących obsługi wniosków o przyznanie pomocy w książkach procedur. Niezależnie od tego wystąpiono do MRiRW z propozycją zmiany postępowania z wnioskami o pomoc, które nie mieszczą się w dostępnym limicie środków, tak by Oddziały nie były obciążone ich weryfikacją w przypadku braku dostępnych środków. MRiRW wprowadziło powyższe rozwiązania. Zgłaszano także propozycje zmian legislacyjnych dotyczące rozporządzenia TRM, w tym m.in. w zakresie ograniczenia możliwości przedłużania terminu wykonania przez wnioskodawcę określonych czynności do 6 miesięcy łącznie na wszystkich etapach weryfikacji wniosku.

sposobu przeprowadzenia przez OR ARiMR kontroli u beneficjentów z obowiązującymi przepisami i procedurami zbadano w oparciu o szczegółową analizę dokumentacji 102 losowo wybranych zrealizowanych przez oddziały postępowań kontrolnych.

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W kontroli koordynowanej przez Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi uczestniczyło siedem delegatur NIK. Nie korzystano z pomocy biegłych ani specjalistów.

W trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, kontroler Delegatury NIK w Łodzi zasięgnął informacji w trzech jednostkach w związku z kontrolą prowadzoną w Łódzkim Oddziale Regionalnym ARiMR.

Protokoły kontroli przeprowadzonych w dziewięciu jednostkach zostały podpisane przez kierowników tych jednostek bez zastrzeżeń. W dniu 5 grudnia 2011 r. pełniący obowiązki Dyrektora Łódzkiego Oddziału Regionalnego ARiMR złożył zastrzeżenia do protokołu kontroli. Dyrektor Delegatury NIK w Łodzi odmówił ich przyjęcia gdyż nie spełniały one warunków ustawowych określonych w art. 55 ust. 1 ustawy o NIK kierownik jednostki kontrolowanej bowiem przed złożeniem powyższych zastrzeżeń podpisał protokół kontroli.

Przeprowadzono dwie narady pokontrolne.

Wystąpienia pokontrolne skierowano do wszystkich 10 skontrolowanych jednostek oraz do jednej jednostki niekontrolowanej.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w Łódzkim Oddziale Regionalnym ARiMR Dyrektor Delegatury NIK w Łodzi skierował wystąpienie pokontrolne do Naczelnika Urzędu Skarbowego w Wieruszowie, w którym NIK negatywnie oceniła wydanie przez pracownika tego Urzędu nierzetelnych zaświadczeń o pomocy de minimis wnioskującemu o przyznanie pomocy w ramach działań: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętych PROW 2007–2013. W zaświadczeniach, podpisanych z upoważnienia Naczelnika Urzędu Skarbowego w Wieruszowie, przez Kierownika Referatu Podatku Dochodowego od Osób Fizycznych, wykazano różną wielkość pomocy udzielonej beneficjentowi w latach 2007–2009, a także uchybienia formalne polegające na nieoznaczeniu zaświadczeń numerem i znakiem ewidencyjnym oraz braku daty i podstawy prawnej udzielenia pomocy, który to wymóg określony został w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 marca 2007 r. w sprawie zaświadczeń o pomocy de minimis i pomocy de minimis w rolnictwie lub w rybołówstwie⁹⁰.

Kierownicy jednostek, do których wystosowano wystąpienia pokontrolne nie złożyli zastrzeżeń do zawartych w nich ocen, uwag i wniosków.

W wystąpieniach pokontrolnych zawarto 12 wniosków, z których 10 zrealizowano, dwa są w trakcie realizacji.

W wystąpieniach pokontrolnych, NIK skierowała wnioski do:

Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o dostosowanie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie przekazywania przez agencje płatnicze jednostce koordynującej informacji niezbędnych do publikacji wykazu beneficjentów do obowiązujących przepisów UE.

Dyrektorów skontrolowanych Oddziałów Regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o:

- zapewnienie rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy w obowiązujących terminach,

⁹⁰ Dz. U. Nr 53, poz. 354.

- zachowanie formy pisemnej przy zawiadamianiu beneficjenta o konieczności uzupełnienia wniosku o przyznanie pomocy i wniosku o płatność,
- wypowiadanie umów o przyznanie pomocy, zgodnie z ich postanowieniami oraz niezwłoczne, zgodnie z postanowieniami zawartych umów, zwracanie weksli beneficjentom,
- podawanie podstaw prawnych w pismach informujących beneficjentów o skutkach odmowy przyznania pomocy finansowej w całości lub w części,
- sprawdzenie dokonania przez beneficjenta zakupu deklarowanego w ekonomicznym planie operacji,
- dokumentowanie niewielkiego poziomu ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w każdym przypadku, w którym odstąpiono od kontroli u beneficjenta, pomocy udzielonej w wysokości przekraczającej 35% kwoty maksymalnego dofinansowania w ramach tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
- przestrzeganie procedury i zasad wykonywania kontroli u beneficjentów.

Naczelnika Urzędu Skarbowego w Wieruszowie o podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania przypadków wydawania przez Urząd Skarbowy w Wieruszowie nierzetelnych zaświadczeń o pomocy de minimis.

W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformował, że dostosowanie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie przekazywania przez agencje płatnicze jednostce koordynującej informacji niezbędnych do publikacji wykazu beneficjentów do obowiązujących przepisów UE będzie możliwe po wejściu w życie ustawy o zmianie ustawy o uruchomieniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej. Planowany termin przyjęcia projektu ustawy przez Radę Ministrów to I kwartał 2012 r.

Dyrektorzy OR ARiMR poinformowali o:

- podejmowanych działaniach kadrowych, organizacyjnych oraz w zakresie nadzoru nad procesem rozpatrywania wniosków mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych opóźnień,
- zachowywaniu formy pisemnej przy zawiadamianiu wnioskodawcy/beneficjenta o konieczności uzupełnienia wniosku o pomoc i wniosku o płatność w każdym przypadku stwierdzenia niekompletności wniosku po weryfikacji przeprowadzonej przez pracownika,
- udzieleniu pracownikom instrukcji m.in. na temat wypowiadania umów o przyznanie pomocy, zgodnie z ich postanowieniami oraz zgodnego z postanowieniami zawartych umów, zwracania weksli beneficjentom, podawania podstaw prawnych w pismach informujących beneficjentów o skutkach odmowy w całości lub w części przyznania pomocy finansowej,
- zobligowaniu OR ARiMR do zlecania wizytacji dla wszystkich operacji., w których przyznana kwota pomocy wynosi co najmniej 35% maksymalnej kwoty pomocy w ramach danego działania.
- przeprowadzeniu u beneficjenta kontroli sprawdzającej czy dokonano zakupu deklarowanego w ekonomicznym planie operacyjnym.
- wzmocnieniu nadzoru nad procesem przeprowadzania kontroli u beneficjentów.

Naczelnik Urzędu Skarbowego w Wieruszowie poinformował o wprowadzonych w Urzędzie zmianach organizacyjnych mających na celu wyeliminowanie nieprawidłowości, o których mowa w przekazanym przez NIK wystąpieniu pokontrolnym.

5.1 Charakterystyka stanu prawnego dotyczącego kontrolowanej działalności

5.1.1 Ogólna charakterystyka przepisów UE i krajowych dotyczących tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Podstawowe akty UE regulujące tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 to rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej⁹¹ oraz rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)⁹², a także stosowne rozporządzenia Komisji (WE) uszczegóławiające te akty.

Podstawowe akty krajowe w tym zakresie to ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich⁹³, zwana dalej ustawą o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013⁹⁴, zwane dalej rozporządzeniem TRM.

Warunki uruchamiania środków pochodzących z EFRROW na finansowanie realizacji przedsięwzięć, w tym m.in. zasady i tryb przekazywania środków, zostały uregulowane ustawą z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej⁹⁵, zwanej dalej ustawą o uruchamianiu środków UE oraz aktami wykonawczymi do tej ustawy.

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw jest realizowane w ramach dwóch działań PROW 2007–2013: działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (działanie TRM) w ramach osi 3 programu – Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej oraz działania – „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” (działanie WLSR)⁹⁶, realizowanego w ramach osi 4 programu – LEADER.

Funkcję instytucji zarządzającej PROW (IZ) – zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich – pełni Minister RiRW. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 tej ustawy zadania IZ w zakresie wdrażania działania TRM oraz działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju –TRM), w tym przyznawania pomocy, wykonuje – jako zadania delegowane – ARiMR.

Funkcję agencji płatniczej – zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich, pełni ARiMR. Na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji jako agencji

⁹¹ Dz. U. UE L 209 z 11.08.2005, s. 1, ze zm.

⁹² Dz. U. UE L 277 z 21.10.2005, s. 1 ze zm.

⁹³ Dz. U. Nr 64, poz. 427 ze zm.

⁹⁴ Dz. U. Nr 139, poz. 883 ze zm.

⁹⁵ Dz. U. Nr 187, poz. 1381 ze zm.

⁹⁶ Pomoc w ramach tego działania jest przyznawana m.in. na operacje wybrane przez lokalną grupę działania (LGD) realizującą opracowaną przez siebie lokalną strategię rozwoju, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy m.in. w ramach działania TRM (działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM) (art. 12 ust. 1 lit. a ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich).

płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich⁹⁷ ARiMR uzyskała akredytację dla działania TRM z dniem 21 kwietnia 2009 r., natomiast dla działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM – z dniem 25 listopada 2009 r.

Minister RiRW – zgodnie z art. 7 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich – sprawuje nadzór nad ARiMR w zakresie wykonywania przez nią zadań IZ pod względem zgodności z przepisami prawa i Programem, efektywności wdrażania działań i zapewnienia prawidłowego wykonywania przez agencję płatniczą jej zadań. Sposób sprawowania tego nadzoru, w tym przeprowadzania kontroli, reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego sposobu sprawowania nadzoru nad podmiotami, które wykonują jako delegowane zadania instytucji zarządzającej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013⁹⁸.

Funkcję jednostki koordynującej – na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o uruchamianiu środków UE – pełni Minister RiRW. Na podstawie informacji przekazanych przez agencję płatniczą (art. 9a ustawy o uruchamianiu środków UE oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie przekazywania przez agencje płatnicze jednostce koordynującej informacji niezbędnych do publikacji wykazu beneficjentów⁹⁹) jednostka koordynująca sporządza i podaje do publicznej wiadomości wykaz beneficjentów, o którym mowa w art. 44a rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej¹⁰⁰.

5.1.2 Warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działań PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw

Szczegółowe regulacje prawne bezpośrednio dotyczące działania TRM oraz Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM, zawarte są w obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013¹⁰¹, zwanym dalej obwieszczeniem PROW oraz w rozporządzeniu TRM.

Zgodnie z pkt. 5.3.3. załącznika do obwieszczenia PROW, pomocy w ramach działania TRM udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług dla ludności; sprzedaży hurtowej i detalicznej; rzemiosła lub rękodzielnictwa; robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usług transportowych; usług komunalnych; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowania lub przechowywania towarów; wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

O wsparcie na operacje, które odpowiadają warunkom przyznawania pomocy w zakresie działania TRM można ubiegać się również w ramach osi 4 Leader – działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM. Zgodnie z art. 12 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich, pomoc w ramach ww. działania, jest przyznawana m.in. na operacje wybrane przez lokalną grupę działania (LGD)

⁹⁷ Dz. U. Nr 204, poz. 1506 ze zm.

⁹⁸ Dz. U. Nr 163, poz. 1160 ze zm.

⁹⁹ Dz. U. Nr 235, poz. 1603.

¹⁰⁰ Dz. U. UE L 209 z 11.08.2005, str. 1 ze zm.

¹⁰¹ M.P. Nr 94, poz. 1035 ze zm.

realizującą opracowaną przez siebie lokalną strategię rozwoju (LSR). Operacje te muszą odpowiadać warunkom przyznania pomocy w ramach działania TRM, oraz być zgodne z tą strategią, a w przypadku inwestycji być realizowane na obszarze objętym tą strategią. Pomoc jest przyznawana do wysokości środków określonych na to działanie w umowie o warunkach i sposobie realizacji LSR, zawartej przez samorząd województwa z LGD.

Zgodnie z pkt 5.3.3. załącznika do obwieszczenia PROW beneficjentem działania TRM jest osoba fizyczna lub osoba prawna, lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej 10 osób, i mające obrót nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro¹⁰².

Stosownie do przepisów rozporządzenia TRM o pomoc mogą ubiegać się: osoby fizyczne (§ 4–5) i prawne (§ 6) podejmujące albo wykonujące działalność we własnym imieniu jako mikroprzedsiębiorca oraz wspólnicy spółki cywilnej – osoby fizyczne bądź osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli każdy ze wspólników wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorca (§ 7), a także spółka prawa handlowego nieposiadająca osobowości prawnej, jeżeli wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorca (§ 8), spełniający warunki określone w tym rozporządzeniu TRM.

Zakres przedsięwzięć objętych pomocą jest m.in. ograniczony do operacji realizowanych w miejscowościach będących miejscem zamieszkania beneficjenta lub w których znajduje się jego siedziba bądź oddział, a w przypadku operacji związanych z budową, przebudową, remontem połączonym z modernizacją, wyposażeniem lub zagospodarowaniem nieruchomości objętej operacją – w miejscowościach będących miejscem położenia nieruchomości, należących do gminy:

- wiejskiej, miejsko–wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców w przypadku podmiotów innych niż podmioty i grupy producentów rolnych, wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw, organizacje producentów owoców i warzyw oraz podmioty podejmujące lub wykonujące działalność gospodarczą obejmującą świadczenie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- wiejskiej, miejsko–wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców, lub miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców w przypadku podmiotów oraz grup producentów rolnych, wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, organizacji producentów owoców i warzyw oraz podmiotów podejmujących lub wykonujących działalność gospodarczą obejmującą świadczenie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa.

Zgodnie z § 10 rozporządzenia TRM pomoc jest przyznawana beneficjentom, na operacje spełniające wymagania określone w Programie, w tym :

- uzasadnione ekonomicznie, w tym pod względem kosztów,
- zapewniające osiągnięcie i zachowanie celu działania TRM lub Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM,
- nie finansowane z udziałem innych środków publicznych,

¹⁰² Art. 2 ust. 3 załącznika do zalecenia Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącego definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich (Dz. U. UE L 124 z 20.05.2003, str. 36) oraz art. 104 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 220, poz. 1447 ze zm.).

- obejmujące wyłącznie inwestycje związane z podjęciem lub wykonywaniem działalności gospodarczej w zakresie określonym w załączniku do rozporządzenia TRM.

Operacje są realizowane w jednym albo dwóch etapach. Zakończenie operacji i złożenie wniosku o płatność ostateczną musi nastąpić w terminie 24 miesięcy od zawarcia umowy – w przypadku operacji realizowanych w 1 etapie oraz 36 miesięcy od zawarcia umowy – w przypadku operacji realizowanych w 2 etapach, nie później niż do 30 czerwca 2015 r.

Operacje obejmujące inwestycje polegające na nabyciu rzeczy będących przedmiotem leasingu mogą być realizowane w maksymalnie 10 etapach. Zakończenie realizacji operacji i złożenie wniosku o płatność ostateczną musi nastąpić w terminie 60 miesięcy od dnia zawarcia umowy, lecz nie później niż do 30 czerwca 2015 r.

Przepis § 11 rozporządzenia TRM stanowi, że pomoc jest przyznawana w formie refundacji części kosztów: budowy lub modernizacji obiektów budowlanych, jak również zakupu niezbędnego sprzętu i wyposażenia; kosztów ogólnych, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji. Powyższe koszty uznaje się za koszty kwalifikowalne. Katalog kosztów kwalifikowanych określa § 13 rozporządzenia TRM. Refundacji podlega nie więcej niż 50 % kosztów kwalifikowanych poniesionych przez beneficjenta.

Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji określa § 12 rozporządzenia TRM, przy czym maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 300.000 zł. Wysokość pomocy jest uzależniona od liczby miejsc pracy planowanych do utworzenia w ekonomicznym planie operacji.

Podanie do publicznej wiadomości informacji o terminie i okresie naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM należy do kompetencji Prezesa ARiMR. Informację tę Agencja ogłasza na administrowanej przez nią stronie internetowej oraz w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym (§ 14). Wraz z podaniem tej informacji lub wcześniej Agencja udostępnia formularz wniosku o przyznanie pomocy, a § 17 określa również zakres danych objętych wnioskiem. W jednym roku można złożyć jeden wniosek o przyznanie pomocy (§ 15).

Jeżeli złożony wniosek o przyznanie pomocy jest wypełniony nieprawidłowo lub zawiera braki, wzywa się wnioskodawcę, na piśmie, do usunięcia nieprawidłowości lub braków w terminie 21 dni od dnia doręczenia wezwania. Jeżeli wnioskodawca pomimo, ww. wezwania, nie usunął wszystkich nieprawidłowości lub braków w terminie, wzywa się go do tego ponownie. Podstawę do odmowy przyznania pomocy (rozpatrzenia wniosku) stanowi brak reakcji wnioskodawcy na pierwsze wezwanie lub nieskuteczność drugiego z tych wezwań (§ 18 ust. 3 i 4).

Zasady oceny wniosków i wyboru operacji do objęcia pomocą określone zostały w § 19 rozporządzenia TRM. Do 27 marca 2009 r. pomoc przysługiwała według kolejności złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Od tej daty do 7 kwietnia 2010 r. kolejność przyznawania pomocy ustalano metodą losowania¹⁰³. W związku z nowelizacją rozporządzenia TRM – od 7 kwietnia 2010 r. – wnioski o udzielenie pomocy w ramach działania TRM podlegały rozpatrzeniu według kolejności ustalonej przez Agencję dla każdego województwa, przy zastosowaniu kryteriów oceny punktowej zgłoszonych w nich operacji¹⁰⁴.

¹⁰³ § 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 50, poz. 402).

¹⁰⁴ § 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 55, poz. 335).

Rozpatrzenie wniosku w sprawie przyznania pomocy powinno nastąpić w terminie niezbędnym do należytego wyjaśnienia sprawy (art. 19 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich). Na podstawie § 19 rozporządzenia TRM wniosek o przyznanie pomocy rozpatruje się w terminie 5 miesięcy od dnia podania do publicznej wiadomości przez Prezesa Agencji, na stronie internetowej administrowanej przez Agencję, informacji o kolejności przysługiwania pomocy w danym województwie. W przypadku nierozpatrzenia wniosku o przyznanie pomocy w powyższym terminie, Agencja zawiadamia wnioskodawcę o przyczynach zwłoki, podając nowy termin rozpatrzenia wniosku, nie dłuższy niż 3 miesiące.

Zgodnie z art. 22 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich w przypadku gdy nie są spełnione warunki przyznania pomocy, podmiot wdrażający informuje wnioskodawcę, w formie pisemnej, o odmowie jej przyznania z podaniem przyczyn odmowy. W tym przypadku wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia do sądu administracyjnego skargi na zasadach i w trybie określonych dla aktów lub czynności, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi¹⁰⁵.

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku o przyznanie pomocy Agencja wyznacza niezwłocznie wnioskodawcy, w formie pisemnej, termin zawarcia umowy, nie dłuższy niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania (§ 20 ust. 1). Tryb wzywania wnioskodawcy do podpisania umowy i skutki ewentualnego niestawiennictwa określone zostały szczegółowo w § 20 ust. 2 i 3.

Pomoc na realizację operacji przyznawana jest na podstawie umowy zawieranej między Agencją a beneficjentem. Forma i treść takiej umowy określona została w art. 22 ust. 1 i art. 23 ust. 1 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz w § 25 rozporządzenia TRM. Umowa taka, powinna mieć pod rygorem nieważności formę pisemną oraz zostać sporządzona na formularzu opracowanym przez ARiMR i udostępniona na stronie internetowej administrowanej przez Agencję.

Zgodnie z § 27 rozporządzenia TRM środki z tytułu pomocy mogą zostać wypłacone na warunkach określonych w umowie jedynie wtedy, jeżeli beneficjent: zrealizował operację lub jej etap, w tym poniósł związane z tym koszty; zrealizował lub realizuje zobowiązania określone w umowie; udokumentował zrealizowanie operacji lub jej etapu, w tym poniesienie kosztów kwalifikowalnych z tym związanych.

Jeżeli beneficjent nie spełnił któregośkolwiek z powyższych warunków, środki finansowe z tytułu pomocy mogą być wypłacone tylko w części dotyczącej operacji lub jej etapu, które zostały zrealizowane zgodnie z tymi warunkami, pod warunkiem, że osiągnięty został cel operacji lub może zostać on osiągnięty do dnia złożenia wniosku o płatność ostateczną.

Środki finansowe z tytułu pomocy są wypłacane na wniosek o płatność (§ 29). Agencja rozpatruje wniosek o płatność w terminie 3 miesięcy od dnia jego złożenia i dokonuje wypłaty środków finansowych z tytułu pomocy niezwłocznie po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o płatność (§ 31).

Zagadnienia dotyczące kontroli na miejscu w ramach PROW 2007–2013 regulowały w szczególności przepisy ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich¹⁰⁶ (art. 30 i 31) oraz rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi: z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania kontroli na miejscu i wizytacji w miejscu w ramach Programu

¹⁰⁵ Dz. U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.

¹⁰⁶ Patrz przypis 93.

Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013¹⁰⁷ i z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie wzoru imiennego upoważnienia do wykonywania czynności kontrolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013¹⁰⁸.

Zgodnie z art. 28 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich pomoc pobrana nienależnie lub w nadmiernej wysokości, podlega zwrotowi wraz z odsetkami określonymi jak dla zaległości podatkowych, chyba że przepisy UE¹⁰⁹, lub przepisy ustawy stanowią inaczej. Pomocą pobraną nienależnie, jest w szczególności pomoc: wypłacona beneficjentowi, który nie wykonuje operacji w całości lub w części lub obowiązków związanych z jej wykonaniem; wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem; lub wypłacona bez podstawy prawnej lub w wysokości wyższej niż określona na realizację operacji.

¹⁰⁷ Dz. U. Nr 168, poz. 1181 ze zm.

¹⁰⁸ Dz. U. Nr 101, poz. 684.

¹⁰⁹ Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 oraz przepisów UE wydanych w trybie tego rozporządzenia.

5.2 Wykaz aktów prawnych

1. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej – (Dz. U. UE L 209 z 11.08.2005, s. 1, ze zm.).
2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) – (Dz. U. UE L 277 z 21.10.2005 r., s. 1, ze zm.).
3. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) – (Dz. U. UE L 368 z 23.12.2006, s. 15, ze zm.).
4. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1975/2006 z dnia 7 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w zakresie wprowadzenia procedur kontroli, jak również wzajemnej zgodności w odniesieniu do działań wsparcia rozwoju obszarów wiejskich – (Dz. U. UE L 368 z 23.12.2006, s. 74, ze zm.).
5. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 65/2011 z dnia 27 stycznia 2011 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w odniesieniu do wprowadzenia procedur kontroli oraz do zasady wzajemnej zgodności w zakresie środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich – (Dz. U. UE L 25 z 28.01.2011, s. 8).
6. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 885/2006 z dnia 21 czerwca 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 w zakresie akredytacji agencji płatniczej i innych jednostek, jak również rozliczenia rachunków EFGR i EFRROW – (Dz. U. UE L 171 z 23.06.2006, s. 90, ze zm.).
7. Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 259/2008 z dnia 18 marca 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 w zakresie publikowania informacji na temat beneficjentów środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW – (Dz. U. UE L 76 z 19.03.2008, s. 28, ze zm.).
8. Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich – (Dz. U. UE L 124 z 20.05.2003, str. 36).
9. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1848/2006 z dnia 14 grudnia 2006 r. dotyczące nieprawidłowości i odzyskiwania kwot niesłusznie wypłaconych w związku z finansowaniem wspólnej polityki rolnej oraz organizacji systemu informacyjnego w tej dziedzinie i uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 595/91 – (Dz. U. UE L 355 z 15.12.2006, s. 56).
10. Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – (Dz. U. Nr 64, poz. 427, ze zm.).
11. Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013 – (M.P. Nr 94, poz. 1035, ze zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 139, poz. 883, ze zm.).

13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 50, poz. 402).
14. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 55, poz. 335).
15. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 62, poz. 319) – wygasło z dniem 27 kwietnia 2011 r.
16. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 103, poz. 659).
17. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich – (Dz. U. Nr 204, poz. 1506, ze zm.).
18. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 34., poz. 199, ze zm.) – uchylone z dniem 25 marca 2009 r.
19. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 48, poz. 388, ze zm.).
20. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 86, poz. 557).
21. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 160, poz. 1077).
22. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 168, poz. 1011).
23. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań instytucji zarządzającej wykonywanych przez niektóre podmioty jako zadania delegowane oraz sposobu ich wykonywania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 150, poz. 1067, ze zm.).
24. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego sposobu sprawowania nadzoru nad podmiotami, które wykonują jako delegowane zadania instytucji zarządzającej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 163, poz. 1160, ze zm.).

25. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania kontroli na miejscu i wizytacji w miejscu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 168, poz. 1181, ze zm.).
26. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie wzoru imiennego upoważnienia do wykonywania czynności kontrolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – (Dz. U. Nr 101, poz. 684).
27. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 czerwca 2007 r. w sprawie zakresu sprawozdań z wykonywania zadań instytucji zarządzającej, dotyczących realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 oraz trybu i terminów przekazywania tych sprawozdań – (Dz. U. Nr 105, poz. 719) – uchylone z dniem 16 lipca 2009 r.
28. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie zakresu sprawozdań dotyczących realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 oraz trybu i terminów przekazywania tych sprawozdań – (Dz. U. Nr 56, poz. 346, ze zm.)
29. Ustawa z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej – (Dz. U. Nr 187, poz. 1381, ze zm.).
30. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 stycznia 2007 r. w sprawie warunków i trybu przekazania na rachunek bankowy agencji płatniczej środków na realizację wspólnej polityki rolnej – (Dz. U. Nr 14, poz. 87) – uchylone z dniem 28 marca 2009 r.
31. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 marca 2009 r. w sprawie przekazania na rachunek bankowy agencji płatniczej środków na realizację wspólnej polityki rolnej – (Dz. U. Nr 40, poz. 325) – uchylone z dniem 1 stycznia 2010 r.
32. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 stycznia 2010 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej – (Dz. U. Nr 4, poz. 28).
33. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 grudnia 2006 r. w sprawie zakresu, trybu, formy oraz terminów przekazywania przez agencje płatnicze danych finansowych i informacji jednostce koordynującej – (Dz. U. Nr 229, poz. 1674 ze zm.).
34. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie przekazywania przez agencje płatnicze jednostce koordynującej informacji niezbędnych do publikacji wykazu beneficjentów – (Dz. U. Nr 235, poz. 1603).
35. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej – (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, ze zm.).

5.3 Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrolę

Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

1. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
2. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie
3. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Gdyni

Delegatura NIK w Katowicach

4. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie

Delegatura NIK w Krakowie

5. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Krakowie

Delegatura NIK w Lublinie

6. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Ciecierzynie

Delegatura NIK w Łodzi

7. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Łodzi

Delegatura NIK w Poznaniu

8. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Poznaniu

Delegatura NIK w Rzeszowie

9. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Rzeszowie

Delegatura NIK w Warszawie

10. Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie

5.4 Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Stanowiska pełnili:

Funkcja	Imię i Nazwisko	Okres
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Marek Sawicki Wojciech Mojzesowicz Jarosław Kaczyński – zastępujący Ministra RiRW Andrzej Lepper	od 16 listopada 2007 r. 31 lipca 2007 do 16 listopada 2007 r. 9 do 31 lipca 2007 r. 16 października 2006 r. do 9 lipca 2007 r.
Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Tomasz Kołodziej Dariusz Wojtasik Leszek Drożdźiel Janusz Osuch Grzegorz Spychalski – Prezes ARiMR Grzegorz Spychalski – p.o. Prezesa ARiMR	od 23 marca 2009 r. 23 stycznia 2008 r. do 23 marca 2009 r. 27 lipca 2007 r. do 22 stycznia 2008 r. 14 maja 2007 r. do 26 lipca 2007 r. 6 marca 2007 r. do 7 maja 2007 r. 12 września 2006 r. do 5 marca 2007 r.
Dyrektor Lubelskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Ciecierzynie	Andrzej Bieńko Mariusz Kostka Tadeusz Brzozowski – p.o. Dyrektora OR Bożena Kozub – p.o. Dyrektora OR Katarzyna Obraniak-Chyż – p.o. Dyrektora OR	od 1 lutego 2008 r. 28 listopada 2007r. do 31 stycznia 2008 r. 14 sierpnia 2007 r. do 27 listopada 2007 r. 24 maja 2007 r. do 13 sierpnia 2007 r. 1 marca 2006 r. do 31 stycznia 2007 r.
Dyrektor Śląskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie	Stanisław Gmitruk Henryk Kolasa – p.o. Dyrektora OR Marek Dziubek – p.o. Dyrektora OR Halina Trybus Jacek Mokros	od 4 marca 2008 r. 30 stycznia 2008 r. do 3 marca 2008 r. 9 września 2007 r. do 29 stycznia 2008 r. 1 marca 2007 r. do 8 sierpnia 2007 r. 13 lipca 2006 r. do 1 marca 2007 r.
Dyrektor Pomorskiego Oddział Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Gdyni	Stanisława Bujanowicz – p.o. Dyrektora OR Grzegorz Światała – Dyrektor OR Grzegorz Światała – p.o. Dyrektora OR Ryszard Zarudzki Witold Reclaf – p.o. Dyrektora OR Jolanta Opalińska-Szreder	od 17 maja 2010 r. 1 marca 2010 r. do 5 maja 2010 r. 31 stycznia 2008 r. do 28 lutego 2010 r. 12 września 2007 r. do 29 lutego 2008 r. 8 sierpnia 2007 r. do 11 września 2007 r. 24 lipca 2006 r. do 8 sierpnia 2007 r.
Dyrektor Małopolskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Krakowie	Włodzimierz Okrajek – Dyrektor OR Włodzimierz Okrajek – p.o. Dyrektora OR Marcin Wójtowicz	od 5 marca 2008 r. 25 stycznia 2008 r. do 4 marca 2008 r. 3 lipca 2007 r. do 23 stycznia 2008 r.
Dyrektor Łódzkiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Łodzi	Włodzimierz Wojtaszek – p.o. Dyrektora OR Zygmunt Kocimowski Włodzimierz Wojtaszek – p.o. Dyrektora OR Jolanta Kozłowska – p.o. Dyrektora OR Włodzimierz Wojtaszek – p.o. Dyrektora OR	od 16 marca 2011 r. 6 marca 2008 r. do 11 lutego 2011 r. 19 grudnia 2007 r. do 5 marca 2008 r. 15 sierpnia 2007 r. do 18 grudnia 2007 r. 8 grudnia 2006 r. do 14 sierpnia 2007 r.
Dyrektor Wielkopolskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Poznaniu	Piotr Łykowski – Dyrektor OR Piotr Łykowski – p.o. Dyrektora OR Pan Tomasz Dudkiewicz	od 5 marca 2008 r. 25 stycznia 2008 r. do 4 marca 2008 r. 1 stycznia 2007 r. do 30 kwietnia 2008 r.

Dyrektor Podkarpackiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Rzeszowie	Marek Ordyczyński Józef Flaga – p.o. Dyrektora OR Waldemar Pijar Edward Smyk Edward Smyk – p.o. Dyrektora OR Maria Fajger	od 4 marca 2008 r. 28 stycznia 2008 r. do 4 marca 2008 r. 31 lipca 2007 r. do 24 stycznia 2008 r. 3 lipca 2007 r. do 31 lipca 2007 r. 13 kwietnia 2007 r. do 2 lipca 2007 r. 27 marca 2006 r. do 12 kwietnia 2007 r.
Dyrektor Mazowieckiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie	Wojciech Jańczuk – p.o. Dyrektora OR Mariusz Kostka Teresa Wyszyńska – Dyrektor OR Teresa Wyszyńska – p.o. Dyrektora OR Tadeusz Głuchowski Kazimierz Mitkowski Włodzimierz Paulewicz – p.o. Dyrektora OR	od 10 października 2011 r. 26 sierpnia 2010 r. do 9 października 2011 r. 21 października 2008 r. do 25 sierpnia 2010 r. 5 września 2008 r. do 20 października 2008 r. 5 grudnia 2007 r. do 4 września 2008 r., 27 lipca 2007 r. do 4 grudnia 2007 r. 7 czerwca 2006 r. do 27 lipca 2007 r.

5.5 Szczegółowe tabele i zestawienia liczbowe

1. Liczba i kwota złożonych i zweryfikowanych wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. (tabela 1).
2. Liczba i kwota umów zawartych w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. (tabela 2).
3. Operacje realizowane w ramach działania TRM w latach 2009 – 30 września 2011 r. w skali kraju, według podmiotu i typu operacji (tabela 3).
4. Liczba i kwota złożonych i zrealizowanych wniosków o płatność w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. (tabela 4).
5. Liczba i kwota złożonych i zweryfikowanych wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. (tabela 5).
6. Liczba i kwota umów zawartych w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. (tabela 6).
7. Operacje realizowane w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM w latach 2009–2011 r. w skali kraju, według podmiotu i typu operacji (tabela 7).
8. Liczba i kwota złożonych i zrealizowanych wniosków o płatność w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r. (tabela 8).
9. Wartość, dofinansowanie i efekty rzeczowe operacji zakończonych do dnia 30 września 2011 r. w ramach działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM w skali kraju (tabela 9).

Tabela nr 1

Liczba i kwota złożonych i zweryfikowanych wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r.

Województwo	Limit środków na działanie TRM w tys. zł*		Wnioski o przyznanie pomocy			Wnioski wycofane Liczba	Wykorzystanie limitu w %	Wnioski po weryfikacji						Wnioski rozpatrywane			Stan weryfikacji wniosków w %
	Publiczne ogółem	EFRROW	Liczba	Wnioskowana kwota w tys. zł				Wnioski zaakceptowane**		Wnioski odrzucone***		Liczba	Wnioskowana kwota w tys. zł		Ogółem	w tys. zł	
				Ogółem	EFRROW	Liczba		EFRROW	Liczba	%							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14****	15	16	17*****	
Dolnośląskie	237 614,7	178 211,0	685	123 944,1	92 958,0	21	52,2	124	17 826,6	13 370,0	405	59,1	139	29 457,0	22 092,8	80,3	
Kujawsko-Pomorskie	223 781,0	167 835,7	791	141 754,9	106 316,1	30	63,3	226	37 529,9	28 147,4	459	58,0	81	17 446,9	13 085,1	90,4	
Lubelskie	312 072,7	234 054,5	1 039	178 798,5	134 098,9	76	57,3	495	78 950,9	59 213,2	387	37,2	90	18 513,1	13 884,8	92,2	
Lubuskie	109 449,2	82 086,9	394	74 759,3	56 069,5	2	68,3	91	15 898,4	11 923,8	176	44,7	126	25 950,7	19 463,0	68,3	
Łódzkie	246 159,1	184 619,3	818	148 849,4	111 637,1	29	60,5	253	41 445,4	31 084,1	407	49,8	135	27 272,9	20 454,7	84,2	
Małopolskie	441 458,8	331 094,1	1 477	252 226,9	189 170,2	22	57,1	558	90 488,0	67 866,0	609	41,2	293	54 504,9	40 878,7	80,5	
Mazowieckie	494 352,5	370 764,4	1 863	377 290,6	282 968,0	66	76,3	429	72 960,2	54 720,1	861	46,2	515	111 513,1	83 634,8	72,8	
Opolskie	135 896,1	101 922,1	458	76 576,9	57 432,7	10	56,3	146	19 451,7	14 588,8	179	39,1	125	25 432,8	19 074,6	73,1	
Podkarpackie	335 264,6	251 448,4	1 352	225 260,5	168 945,4	33	67,2	604	96 779,1	72 584,3	454	33,6	273	52 344,0	39 258,0	80,7	
Podlaskie	137 116,7	102 837,5	560	94 837,4	71 128,0	22	69,2	269	42 083,2	31 562,4	238	42,5	37	6 044,4	4 533,3	94,5	
Pomorskie	196 927,3	147 695,4	962	184 387,9	138 290,9	37	93,6	324	56 794,8	42 596,1	408	42,4	197	44 080,0	33 060,0	79,9	
Śląskie	270 571,5	202 928,6	1 208	215 884,6	161 913,4	40	79,8	489	87 467,9	65 600,9	468	38,7	224	43 183,1	32 387,4	82,5	
Świętokrzyskie	191 231,0	143 423,3	664	112 671,5	84 503,6	23	58,9	303	46 737,3	35 052,9	248	37,3	94	18 416,7	13 812,5	86,4	
Warmińsko-Mazurskie	162 342,9	121 757,2	822	160 772,8	120 579,6	23	99,0	254	47 096,0	35 322,0	382	46,5	170	34 506,9	25 880,2	80,2	
Wielkopolskie	415 418,8	311 564,1	2965	604 138,3	453 103,7	39	145,4	904	174 697,0	131 022,7	1 169	39,4	879	197 13,6	147 850,9	71,2	
Zachodnio-pomorskie	159 087,9	119 316,0	653	121 604,1	91 203,1	29	76,4	198	33 594,1	25 195,6	282	43,2	147	31 382,2	23 536,7	77,9	
Razem	4 068 744,8	3 051 558,6	16 711	3 093 757,7	2 320 318,2	502	76,0	5 667	959 800,5	719 850,3	7 132	42,7	3 525	37 183,3	552 887,5	79,6	

* Limit środków dla działania został wyznaczony w euro – przeliczany na zł według kursu wymiany opublikowanego na 30 maja 2011 r. przez Europejski Bank Centralny (zgodnie z nowelizacją rozporządzenia w sprawie podziału środków PROW na lata 2007–2013 z 25 lipca 2011 r.).

** Wnioski, w ramach których wynikiem pozytywnym zakończony został etap sprawdzenia dostępności środków – nie należy tej grupy wniosków identyfikować z wnioskami zakończonymi pozytywnie (umowy).

*** Wnioski o statusie „odrzucony”, „definitywnie odrzucony”, „w trakcie odrzucenia” (z wyłączeniem wniosków wycofanych z kolumny 7).

**** Liczba wniosków w kolumnie 14 obejmuje liczbę wniosków z kol. 4 pomniejszoną o liczbę wniosków z 7 i 12 oraz liczbę zawartych umów łącznie.

***** Stosunek sumy liczb z kol 7, 9 i 12 do liczby z kol. 4.

Źródło: centrala ARIMR.

Tabela nr 2

Liczba i kwota umów zawartych w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r.

Województwo	Limit środków na działanie TRM w tys. zł*		Zawarte umowy					Wykorzystanie limitu środków w %		
	Publicznych ogółem	EFRROW	Umowy łącznie	Umowy czynne	Umowy rozwiązane	Całkowita wartość operacji w tys. zł**	Kwota pomocy w ramach PROW 2007–2013 w tys. zł***		Wykorzystanie limitu środków w %	
							Ogółem	EFRROW		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Dolnośląskie	237 614,7	178 211,0	120	118	2	36 266,2	17 047,4	12 785,5	7,2	
Kujawsko-Pomorskie	223 781,0	167 835,7	221	217	4	84 033,8	36 402,5	27 301,9	16,3	
Lubelskie	312 072,7	234 054,5	486	477	9	175 632,3	77 791,4	58 343,5	24,9	
Lubuskie	109 449,2	82 086,9	90	89	1	34 866,0	15 589,9	11 692,4	14,2	
Łódzkie	246 159,1	184 619,3	247	245	2	92 795,9	40 726,4	30 544,8	16,5	
Małopolskie	441 458,8	331 094,1	553	543	10	196 103,5	89 496,8	67 122,6	20,3	
Mazowieckie	494 352,5	370 764,4	421	414	7	162 726,2	71 476,3	53 607,2	14,5	
Opolskie	135 896,1	101 922,1	144	141	3	44 910,0	19 249,1	14 436,9	14,2	
Podkarpackie	335 264,6	251 448,4	592	589	3	204 200,2	94 492,8	70 869,6	28,2	
Podlaskie	137 116,7	102 837,5	263	258	5	96 050,3	41 582,5	31 186,9	30,3	
Pomorskie	196 927,3	147 695,4	320	313	7	128 562,9	55 759,3	41 819,5	28,3	
Śląskie	270 571,5	202 928,6	476	472	4	192 825,6	84 927,5	63 695,7	31,4	
Świętokrzyskie	191 231,0	143 423,3	299	295	4	99 658,5	45 832,6	34 374,4	24,0	
Warmińsko-Mazurskie	162 342,9	121 757,2	247	243	4	103 472,9	45 987,4	34 490,5	28,3	
Wielkopolskie	415 418,8	311 564,1	878	865	13	383 815,4	170 002,1	127 501,6	40,9	
Zachodniopomorskie	159 087,9	119 316,0	195	190	5	76 136,2	33 219,6	24 914,7	20,9	
Razem	4 068 744,8	3 051 558,6	5 552	5 469	83	2 112 055,9	939 583,6	704 687,7	23,1	

* Limit środków dla działania został wyznaczony w euro – przeliczany na zł według kursu wymiany opublikowanego na 30 maja 2011 r. przez Europejski Bank Centralny (zgodnie z nowelizacją rozporządzenia w sprawie podziału środków PROW na lata 2007–2013 z 25 lipca 2011 r.).

** Koszty kwalifikowalne z wniosku o przyznanie pomocy.

*** Obejmuje kwotę ze wszystkich zawartych umów.

Źródło: centrala ARIMR.

Tabela nr 3

Operacje realizowane w ramach działania TRM w latach 2009 – 30 września 2011 r. w skali kraju, według podmiotu i typu operacji

Lp.	Wyszczególnienie	Złożone wnioski o przyznanie pomocy			Wnioski zaakceptowane			Zawarte umowy		Złożone wnioski o płatność			Zrealizowane płatności			
		Liczba	Wartość planowanych operacji w tys. zł	Wnioskowana kwota w tys. zł	Liczba	Wartość operacji objętych wnioskami w tys. zł	Przyznana kwota w tys. zł	Liczba	Kwota umów w tys. zł	Liczba beneficjentów	Liczba wniosków	Wnioskowana kwota w tys. zł	Liczba zrealizowanych wniosków	Ogółem	Środki EFRR	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
I. Struktura podmiotowa operacji																
Zrealizowane nabory (2009 r., 2010 r. i 2011 r.)																
1	Osoba fizyczna:	14 513	5 305 780,9	2 592 638,5	5 155	1 912 844,7	853 294,0	5 060	836 871,2	2 601	2 866	358 184,8	1 902	2 098	245 902,0	184 426,5
2	Osoba prawna	1 385	707 983,3	341 931,4	301	152 837,0	68 440,3	290	65 895,1	142	157	27 834,3	102	112	18 602,7	13 952,0
3	Inni*	813	325 443,3	159 187,8	211	87 731,8	38 066,1	202	36 817,2	99	114	14 254,5	71	80	9 918,8	7 439,1
	Razem	16 711	6 339 207,5	3 093 757,6	5 667	2 153 413,4	959 800,5	5 552	939 583,6	2 842	3 137	400 273,5	2 075	2 290	274 423,6	205 817,7
II. Struktura przedmiotowa operacji																
Zrealizowane nabory (2009 r. i 2010 r.)																
1	Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa	1 394	594 779,1	274 908,6	684	281 904,5	124 840,0	672	122 845,1	375	392	60 089,1	260	274	38 172,2	28 629,2
2	Usługi dla ludności	5 513	2 315 593,4	1 016 760,6	1 794	692 303,7	302 736,3	1 753	296 166,0	816	920	104 689,2	590	667	71 388,8	53 541,6
3	Sprzedaż hurtowa i detaliczna	2 430	962 618,8	431 861,9	809	304 849,9	136 002,9	797	133 766,3	394	437	53 894,9	273	303	34 371,0	25 778,2
4	Rzemiosło lub rzemiosłownictwo	682	272 119,0	124 723,2	336	129 028,9	59 276,9	330	57 884,3	169	194	25 094,0	131	147	18 681,0	14 010,7
5	Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne	2 428	894 462,2	422 980,1	1 312	471 773,0	216 826,1	1 285	211 570,5	754	808	112 669,7	579	621	83 266,7	62 450,0
6	Usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem.	1 747	774 030,1	355 377,2	417	182 453,8	79 192,4	409	77 561,9	170	196	25 292,3	113	130	15 476,4	11 607,3
7	Usługi transportowe	182	61 078,7	30 085,9	44	12 537,1	5 721,5	42	5 372,6	22	25	2 876,4	15	18	1 996,7	1 497,5
8	Usługi komunalne	115	43 681,9	20 558,3	50	15 973,1	7 671,6	50	7 671,4	24	27	2 849,0	15	17	1 738,0	1 303,5
9	Przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych	159	42 603,4	20 946,2	52	10 484,7	4 860,0	51	4 759,8	28	30	2 438,4	24	25	2 046,0	1 534,5
10	Magazynowanie lub przechowywanie towarów	97	51 401,8	23 105,6	20	11 270,5	4 654,9	20	4 654,5	11	12	2 222,1	6	6	1 050,8	788,1
11	Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy	298	110 716,9	51 544,0	79	25 745,5	10 844,4	75	10 269,2	35	40	4 256,8	31	35	3 525,5	2 644,1
12	Rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne	341	85 509,8	43 575,4	70	15 088,9	7 173,6	68	7 061,9	44	56	3 901,6	38	47	2 710,5	2 032,9
13	Inne**	137	34 967,5	27 803,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Nabór 2011	1 188	95 645,0	249 527,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Razem	16 711	6 339 207,5	3 093 757,6	5 667	2 153 413,4	959 800,5	5 552	939 583,6	2 842	3 137	400 273,5	2 075	2 290	274 423,6	205 817,7

* Spółki prawa handlowego nieposiadające osobowości prawnej, wspólnicy spółek cywilnych – prowadzący działalność gospodarczą.

** Grupa obejmuje wnioski, których nie opisano w kategorii głównej (na poziomie wniosku o przyznanie pomocy nie jest to wymagane).

Źródło: centrala ARIMR.

Tabela nr 4

Liczba i kwota złożonych i zrealizowanych wniosków o płatność w ramach działania TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r.

Województwo	Wnioski o płatność			Liczba beneficjentów	Realizacja płatności wobec beneficjentów			Wykorzystanie limitu środków w %
	Liczba wniosków	Wnioskowana kwota w tys. zł			Liczba zrealizowanych wniosków*	Kwota pomocy przekazanej beneficjentom w tys. zł		
		Ogółem	EFROW			Ogółem	EFROW	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dolnośląskie	60	6 684,8	5 013,6	34	38	3 817,1	2 862,8	1,6
Kujawsko-Pomorskie	101	11 650,7	8 738,0	65	72	7 273,8	5 455,4	3,3
Lubelskie	314	40 077,0	30 057,8	240	253	31 388,4	23 541,3	10,1
Lubuskie	54	7 369,5	5 527,2	36	39	4 983,2	3 737,4	4,6
Łódzkie	115	15 298,2	11 473,6	61	62	7 383,3	5 537,5	3,0
Małopolskie	287	38 286,8	28 715,1	215	224	29 216,3	21 912,3	6,6
Mazowieckie	308	37 299,7	27 974,8	214	249	28 169,6	21 127,2	5,7
Opolskie	75	7 853,6	5 890,2	44	47	4 645,6	3 484,2	3,4
Podkarpackie	390	47 257,8	35 443,3	264	295	33 888,1	25 416,0	10,1
Podlaskie	195	24 809,5	18 607,1	151	161	19 671,5	14 753,6	14,4
Pomorskie	127	17 114,9	12 836,3	77	82	10 163,2	7 622,4	5,2
Śląskie	280	36 369,1	27 276,9	195	233	29 307,7	21 980,8	10,8
Świętokrzyskie	189	22 004,0	16 503,0	100	108	11 230,3	8 422,7	5,9
Warmińsko-Mazurskie	147	19 199,0	14 399,2	88	105	12 245,0	9 186,0	7,5
Wielkopolskie	401	57 559,4	43 169,5	244	272	35 200,0	26 400,0	8,5
Zachodniopomorskie	94	11 439,5	8 579,6	47	50	5 837,4	4 378,1	3,7
Razem	3 137	400 273,5	300 205,2	2 075	2 290	274 423,6	205 817,7	6,7

* Dotyczy wszystkich transferów zrealizowanych w ramach złożonych wniosków o płatność.

Źródło: centrala ARIMR.

Tabela nr 5

Liczba i kwota złożonych i zweryfikowanych wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r.

Województwo	Wnioski o przyznanie pomocy			Wnioski wycofane Liczba	Wnioski po weryfikacji						Wnioski rozpatrywane			Stan weryfikacji wniosków w %
	Liczba	Wnioskowana kwota w tys. zł			Wnioski zaakceptowane*			Wnioski odrzucone**		Liczba	Wnioskowana kwota w tys. zł			
		Ogółem	EFRROW		Liczba	Wnioskowana kwota w tys. zł		Liczba	%					
						Ogółem	EFRROW							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11***	12	13	14****	
Dolnośląskie	127	16 142,2	12 913,8	1	6	755,8	604,6	56	44,1	64	9 001,0	7 200,8	48,8	
Kujawsko– Pomorskie	27	3 021,2	2 417,0	1	2	295,1	236,1	19	70,4	5	591,8	473,5	81,5	
Lubelskie	101	13 680,9	10 944,8	0	14	1 888,3	1 510,6	22	21,8	67	9 928,5	7 942,8	35,6	
Lubuskie	55	6 282,5	5 026,0	0	5	316,8	253,4	30	54,5	21	2 911,9	2 329,5	63,3	
Łódzkie	63	7 966,3	6 373,0	5	5	561,2	449,0	20	31,7	34	4 142,7	3 314,1	47,6	
Małopolskie	119	11 414,7	9 131,7	0	17	1 157,3	925,8	61	51,3	41	4 691,5	3 753,2	67,8	
Mazowieckie	269	32 768,7	26 215,0	1	26	2 631,1	2 104,9	134	49,8	108	13 396,0	10 716,8	59,9	
Opolskie	45	6 210,1	4 968,1	0	5	259,5	207,6	22	48,9	18	2 836,3	2 269,0	60,0	
Podkarpackie	105	12 036,3	9 629,0	0	18	2 096,2	1 677,0	32	30,5	55	6 304,3	5 043,4	47,6	
Podlaskie	43	4 901,1	3 920,8	1	5	396,2	316,9	23	53,5	14	1 791,1	1 432,9	67,4	
Pomorskie	87	11 275,3	9 020,2	2	9	1 093,1	874,5	37	42,5	39	5 260,9	4 208,8	55,2	
Śląskie	86	8 413,0	6 730,4	3	21	2 382,3	1 905,9	38	44,2	24	2 573,9	2 059,1	72,1	
Świętokrzyskie	72	8 267,0	6 613,6	0	14	1 193,9	955,1	30	41,7	28	4 203,8	3 363,0	61,1	
Warmińsko– Mazurskie	104	12 926,7	10 341,4	0	12	1 711,5	1 369,2	62	59,6	30	4 226,5	3 381,2	71,2	
Wielkopolskie	191	19 399,4	15 519,5	1	21	1 190,6	952,5	86	45,0	84	9 049,1	7 239,3	56,5	
Zachodnio- pomorskie	86	9 391,9	7 513,5	2	8	1 050,3	840,2	29	33,7	47	5 533,3	4 426,7	45,3	
Razem	1 580	184 097,3	147 277,8	17	188	18 979,2	15 183,4	701	44,4	679	86 442,6	69 154,1	57,3	

* Wnioski, w ramach których wynikiem pozytywnym zakończony został etap sprawdzenia dostępności środków – nie należy tej grupy wniosków identyfikować z wnioskami zakończonymi pozytywnie (umowy).

** Wnioski o statusie „odrzucony”, „definitywnie odrzucony”, „w trakcie odrzucenia” (z wyłączeniem wniosków wycofanych z kolumny 5).

*** Liczba wniosków w kolumnie 11 obejmuje liczbę wniosków z kol. 2 pomniejszoną o liczbę wniosków z kol. 5 i 9 oraz o liczbę zawartych umów łącznie.

**** Stosunek sumy liczb z kol. 5, 6 i 9 do liczby z kol. 2.

Źródło: centrala ARIMR.

Tabela nr 6

Liczba i kwota umów zawartych w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r.

Województwo	Zawarte umowy					
	Umowy łącznie	Umowy czynne	Umowy rozwiązane	Kwota umów ogółem w tys. zł		EFRROW
				Całkowita wartość operacji w tys. zł*	Kwota pomocy w ramach PROW 2007–2013 w tys. zł**	
1	2	3	4	5	6	7
Dolnośląskie	6	6	0	1 551,5	755,8	604,6
Kujawsko-Pomorskie	2	2	0	802,8	295,0	236,1
Lubelskie	12	12	0	4 285,9	1 537,8	1 230,2
Lubuskie	4	4	0	610,1	300,4	240,3
Łódzkie	4	4	0	1 002,8	476,7	381,4
Małopolskie	17	17	0	2 318,3	1 157,3	925,8
Mazowieckie	26	25	1	5 746,3	2 631,1	2 104,9
Opolskie	5	5	0	539,6	259,5	207,6
Podkarpackie	18	18	0	4 330,0	2 096,2	1 677,0
Podlaskie	5	5	0	836,3	396,2	316,9
Pomorskie	9	9	0	2 354,8	1 093,1	874,5
Śląskie	21	20	1	5 283,9	2 382,3	1 905,9
Świętokrzyskie	14	14	0	3 498,0	1 193,9	955,1
Warmińsko-Mazurskie	12	12	0	4 177,1	1 711,5	1 369,2
Wielkopolskie	20	18	2	2 413,6	1 133,7	906,9
Zachodniopomorskie	8	8	0	2 332,4	1 050,3	840,2
Razem	183	179	4	42 083,4	18 470,8	14 776,6

* Koszty kwalifikowalne z wniosku o przyznanie pomocy.

** Obejmuje kwotę ze wszystkich zawartych umów.

Źródło: centrala ARiMR.

Tabela nr 7

Operacje realizowane w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju-TRM w latach 2009–2011 r. w skali kraju, według podmiotu i typu operacji

Lp.	Wyszczególnienie	Złożone wnioski o przyznanie pomocy			Wnioski zaakceptowane			Zawarte umowy		Złożone wnioski o płatność			Zrealizowane płatności			
		Liczba	Wartość planowanych operacji w tys. zł	Wnioskowana kwota w tys. zł	Liczba	Wartość operacji objętych w tys. zł	Przyznana kwota w tys. zł	Liczba	Kwota umów w tys. zł	Liczba beneficjentów	Liczba wniosków	Wnioskowana kwota w tys. zł	Liczba zrealizowanych wniosków	Ogółem	Środki EFROW	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
I. Struktura podmiotowa operacji																
Zrealizowane nabory (2009 r., 2010 r. i 2011 r.)																
1	Osoba fizyczna	1 403	445 173,3	159 202,1	171	39 200,5	17 152,4	167	16 728,5	88	93	6 800,1	59	60	4 330,4	3 464,4
2	Osoba prawna	110	28 794,2	15 955,9	10	2 366,0	1 082,7	10	1 082,7	6	7	488,2	4	4	288,3	230,6
3	Inni*	67	18 145,4	8 939,4	7	1 560,3	744,1	6	659,6	0	0	0,0	0	0	0,0	0,0
	Razem	1 580	492 112,9	184 097,4	188	43 126,8	18 979,2	183	18 470,8	94	100	7 288,3	63	64	4 618,7	3 695,0
II. Struktura przedmiotowa operacji																
Zrealizowane nabory (2009 r., 2010 r. i 2011 r.)																
1	Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa	69	19 050,8	10 112,2	10	2 533,0	1 216,5	10	1 216,5	6	6	470,6	5	5	384,5	307,6
2	Usługi dla ludności	541	234 091,5	57 553,5	75	14 059,6	6 254,6	72	6 130,8	34	36	2 157,7	25	26	1 627,5	1 302,0
3	Sprzedaż hurtowa i detaliczna	171	38 563,9	18 265,1	20	5 595,2	2 199,8	20	2 199,8	9	10	593,8	6	6	434,8	347,9
4	Rzemiosło lub rzemiołnictwo	39	8 057,2	3 618,9	9	1 178,9	589,5	9	589,5	5	5	232,2	3	3	146,0	116,8
5	Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne	138	33 981,0	16 630,2	32	8 461,5	3 995,8	32	3 995,8	21	21	2 405,6	13	13	1 447,3	1 157,8
6	Usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem.	336	137 005,6	45 361,0	33	9 710,2	3 946,2	32	3 646,2	16	19	1 323,2	8	8	480,0	384,0
7	Usługi transportowe	10	1 903,2	921,9	1	343,0	170,0	1	170,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0,0
8	Usługi komunalne	6	1 385,0	673,1	1	178,9	89,5	1	89,5	0	0	0,0	0	0	0,0	0,0
9	Przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych	15	2 745,1	1 344,8	2	228,5	114,3	1	29,7	1	1	29,3	1	1	29,3	23,4
10	Magazynowanie lub przechowywanie towarów	5	1 413,8	797,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0,0
11	Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy	28	6 367,3	3 102,6	3	548,6	259,6	3	259,6	1	1	43,0	1	1	43,0	34,4
12	Rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne	36	4 174,3	2 073,5	2	289,4	143,4	2	143,4	1	1	32,9	1	1	26,3	21,0
13	Inne**	186	3 374,2	23 642,8	188	43 126,8	18 979,2	183	18 470,8	94	100	7 288,3	63	64	4 618,7	3 695,0
	Razem	1 580	492 112,9	184 097,4	188	43 126,8	18 979,2	183	18 470,8	94	100	7 288,3	63	64	4 618,7	3 695,0

* Spółki prawa handlowego nieposiadające osobowości prawnej, wspólnicy spółek cywilnych – prowadzący działalność gospodarczą.

** Grupa obejmuje wnioski, których nie opisano w kategorii głównej (na poziomie wniosku o przyznanie pomocy nie jest to wymagane).

Źródło: centrala ARIMR.

Tabela nr 8

Liczba i kwota złożonych i zrealizowanych wniosków o płatność w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM PROW 2007–2013 według województw, stan na 30 września 2011 r.

1 Województwo	2 Liczba wniosków	Wnioski o płatność		Realizacja płatności wobec beneficjentów			Kwota pomocy przekazanej beneficjentom w tys. zł	
		3 Ogółem	4 EFRROW	5 Liczba beneficjentów	6 Liczba zrealizowanych wniosków*	7 Ogółem	8 EFRROW	
Dolnośląskie	2	142,5	114,0	0	0	0,0	0,0	0,0
Kujawsko-Pomorskie	1	100,0	80,0	0	0	0,0	0,0	0,0
Lubelskie	5	474,3	379,4	2	2	136,6	109,3	109,3
Lubuskie	1	43,0	34,4	1	1	43,0	34,4	34,4
Łódzkie	2	54,8	43,9	0	0	0,0	0,0	0,0
Małopolskie	7	445,7	356,6	6	6	333,2	266,6	266,6
Mazowieckie	14	1 292,4	1 034,0	11	11	857,3	685,8	685,8
Opolskie	2	92,6	74,1	2	2	92,6	74,1	74,1
Podkarpackie	13	1 097,4	877,9	11	12	954,4	763,5	763,5
Podlaskie	4	303,2	242,5	3	3	279,6	223,7	223,7
Pomorskie	5	181,1	144,9	3	3	95,9	76,7	76,7
Śląskie	10	915,9	732,8	10	10	915,9	732,7	732,7
Świętokrzyskie	6	310,5	248,4	4	4	210,2	168,2	168,2
Warmińsko-Mazurskie	6	570,1	456,1	4	4	435,0	348,0	348,0
Wielkopolskie	17	679,5	543,6	6	6	265,0	212,0	212,0
Zachodniopomorskie	5	585,2	468,1	0	0	0,0	0,0	0,0
Razem	100	7 288,3	5 830,6	63	64	4 618,7	3 694,9	3 694,9

* Dotyczy wszystkich transferów zrealizowanych w ramach złożonych wniosków o płatność.

Źródło: centrala ARiMR.

Tabela nr 9

Wartość, dofinansowanie i efekty rzeczowe operacji zakończonych* do dnia 30 września 2011 r. w ramach działania TRM i Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju-TRM w skali kraju

Typ operacji	Działanie TRM				Działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju–TRM					
	Liczba	Wartość całkowita inwestycji w tys. zł **	Wartość dofinansowania PROW 2007–2013 w tys. zł ***		Efekty rzeczowe operacji – liczba utworzonych miejsc pracy****	Liczba	Wartość całkowita inwestycji w tys. zł **	Wartość dofinansowania w ramach PROW 2007–2013 w tys. zł ***		Efekty rzeczowe operacji – liczba utworzonych miejsc pracy*****
			ogółem	EFFROW				ogółem	EFFROW	
Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa	232	82 076,5	35 544,0	26 6580	427,6	5	771,7	384,5	307,6	5,0
Usługi dla ludności	493	133 631,0	62 647,9	46 985,9	911,6	24	3 604,7	1 618,1	1 294,4	27,0
Sprzedaż hurtowa i detaliczna	230	65 626,3	30 355,0	22 766,2	438,6	6	945,7	434,8	347,9	6,0
Rzemiosło lub rękodzielnictwa	105	33 733,5	15 943,7	11 957,7	237,0	2	247,4	123,5	98,8	2,0
Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne	530	170 810,5	78 889,0	59 166,7	1 024,5	13	2 975,2	1 447,3	1 157,8	21,0
Usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem	94	28 804,8	13 714,4	10 285,8	202,5	5	696,6	347,4	277,9	7,3
Usługi transportowe	14	3 905,1	1 886,7	1 415,0	26,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Usługi komunalne	14	3 656,5	1 627,3	1 220,4	20,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych	21	4 033,6	1 914,0	1 435,5	23,0	1	58,7	29,3	23,5	2,0
Magazynowanie lub przechowywanie towarów	5	1 923,8	956,5	717,4	14,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy	27	7 396,9	3 246,6	2 435,0	38,0	1	95,3	43,0	34,4	1,0
Doradztwo lub usługi informatyczne *****	26	4 138,3	1 929,1	1 446,8	38,8	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem	1 791	539 737,0	248 653,9	186 490,4	3 401,6	57	9 395,3	4 427,9	3 542,3	71,3

* Operacje zakończone to operacje w odniesieniu do których zrealizowano płatność ostateczną.

** Wartość kosztów kwalifikowalnych z wniosku o płatność.

*** Kwota naliczona ze zlecenia płatności.

**** Kolumna obejmuje liczbę deklarowanych do utworzenia miejsc pracy z wniosku o przyznanie pomocy.

***** Łącznie z operacjami z zakresu rachunkowości.

Źródło: centrala ARIMR.

5.6 Wykaz organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Minister Sprawiedliwości
6. Minister Finansów
7. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
8. Minister Rozwoju Regionalnego
9. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
10. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego
11. Sejmowa Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej
12. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
13. Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
14. Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
15. Senacka Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
16. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa